

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Davorin Osojnik

Mentorica: prof. dr. Ljubica Jelušič

ANALIZA OBJEKTIVNIH DEJAVNIKOV VOJNE V IRAKU

Diplomsko delo

Ljubljana, 2006

SEZNAM TABEL.....	4
SEZNAM GRAFOV.....	4
1. UVOD.....	5
2. METODOLOŠKI OKVIR RAZISKAVE.....	6
2.1 Opredelitev predmeta raziskave.....	6
2.2 Raziskovalna vprašanja.....	6
2.3 Metodologija.....	6
2.4 Opredelitev temeljnih pojmov.....	7
2.4.1 Vojna.....	7
2.4.2 Oboroženi boj.....	10
2.4.3 Prostor.....	11
2.4.4 Čas.....	11
2.4.5 Človeške izgube.....	12
3. PROSTOR KOT OBJEKTIVNI DEJAVNIK VOJNE V IRAKU.....	12
3.1 Irak.....	12
3.1.1 Lega.....	12
3.1.2 Geološke značilnosti in relief.....	12
3.1.3 Vremenske značilnosti in vode.....	13
3.1.4 Pedološke značilnosti in vegetacija.....	13
3.1.5 Kmetijstvo in industrija.....	13
3.1.6 Energetske značilnosti.....	14
3.1.7 Promet in zveze.....	15
3.1.8 Upravna razdelitev in ureditev.....	16
3.2 Bližnji vzhod.....	16
4. UDELEŽENCI VOJNE V IRAKU.....	16
1. FAZA	
4.1 Koalicija.....	16
4.2 Irak.....	20
4.2.1 Režim Sadama Huseina.....	20
4.2.2 Iraške varnostne sile.....	22
4.3 Mednarodne organizacije.....	23

2. FAZA	
4.4	Koalicija.....24
4.5	Irak.....26
4.5.1	Iraške varnostne sile.....26
4.5.2	Uporniki.....27
4.6	Mednarodne organizacije.....28
5.	ČAS KOT OBJEKTIVNI DEJAVNIK VOJNE V IRAKU.....28
5.1	Čas kot zgodovinski pregled.....28
5.1.1	Kratka zgodovina Iraka od leta 1917 do vojne 2003.....29
5.1.2	Priprave na operacijo Iraška svoboda.....31
5.1.3	Potek vojaških operacij v operaciji Iraška svoboda.....35
5.1.3.1	Prvi teden: 20.–27. 3. 2003.....35
5.1.3.2	Obleganje Basre – Operacija Sinbad (21. 3.–7. 7. 2003).....37
5.1.3.3	Boj za Bagdad (1. 4.–10. 4. 2003).....37
5.1.3.4	Padec Kirkuka, Mosula in Tikrita.....38
6.	POSLEDICE 1. in 2. FAZE VOJNE V IRAKU.....39
6.1	Človeške žrtve.....39
6.1.1	ZDA.....39
6.1.2	Izgube VB.....40
6.1.3	Izgube preostalih zaveznikov.....40
6.1.4	Izgube iraških varnostnih sil.....41
6.1.5	Izgube iraških civilnih žrtev.....41
6.1.6	Žrtve med vojaki režima Sadama Huseina.....44
6.2	Materialne posledice.....45
6.3	Politične posledice.....47
7.	SKLEPNE UGOTOVITVE49
8.	LITERATURA IN VIRI.....54
8.1	Knjige in članki.....54
8.2	Internet.....54
8.3	Priloge.....57

Seznam tabel

Tabela 1: Klasifikacija konfliktov

Tabela 2: Preglednica prisotnosti števila koalicijskih vojakov v Iraku maj 2003–junij 2004

Tabela 3: Preglednica števila Britanskih vojakov v Iraku 20. 3. 2003–2. 5. 2003

Tabela 4: Preglednica števila britanskih vojakov v Iraku 17. novembra 2003

Tabela 5: Številčno popolnjevanje iraških varnostnih sil

Tabela 6: Preglednica prisotnosti števila koalicijskih vojakov v Iraku maj 2003–oktober 2005

Tabela 7: Število vojakov koalicije brez ZDA v Iraku, maj–junij 2005

Tabela 8: Številčno popolnjevanje Iraških varnostnih sil

Tabela 9: Mrtvi in ranjeni ZDA

Seznam kart

Karta 1: Razmestitev Iraške vojske pred vojno

Karta 2: Sektorji odgovornosti zaveznikov

Karta 3: Napad na Irak

Karta 4: Smeri napada zaveznikov

Seznam grafov

Graf 1: Izgube ZDA

Graf 3: Izgube VB

Graf 3: Število padlih v zavezniški koaliciji

Graf 4: Število žrtev med zavezniki po mesecih brez VB in ZDA

Graf 5: Izgube novih iraških varnostnih si

Graf 6: Žrtve, iraški civilisti

Graf 7: Rezultati volitev

1. UVOD

Državna administracija ameriškega predsednika Georga Busha je vojaške operacije v Iraku leta 2003 začela s predpostavko, da bo vojna kratka, učinkovita in relativno poceni ter da bo na svojo stran pritegnila tudi notranje razcepljeno iraško ljudstvo, zlasti na jugu in severu države. Samo kratka in učinkovita vojaška operacija prinaša več koristi od stroškov. Toda, pojavili so se zapleti. Združene države Amerike (ZDA) so pred neposredno vojaško operacijo izgubile diplomatski boj, večina pomembnejših članic mednarodne skupnosti jih ni podprla in iskanje politične legitimnosti v Združenih narodih (ZN) je bilo neuspešno. Druga značilnost je bilo veliko javno nasprotovanje vojni povsod po svetu, kar je skušal jalovo izkoristiti režim v Iraku. Večletna vojna že pušča vrsto negativnih ekonomskih posledic: cene nafte so narasle in svet se lahko znajde v globoki recesiji. Trenutno so vsi trgi in poslovna pričakovanja še vedno usmerjeni v optimistični scenarij z nizkimi geopolitičnimi tveganji. Vse več je sklepov, da vojna ne bo hitra in da povojna stabilizacija razmer v Iraku ne bo niti preprosta niti poceni. Cena konflikta je ameriško stran stala že več kot 250 milijard dolarjev, proračunski primanjkljaj pa se hitro večja. Zakaj je vojna v Iraku sploh izbruhnila?

Paul Kennedy, profesor zgodovine na univerzi Yale, je že konec 80. let opisal značilnosti vzpona in padca velikih sil v zadnjih petsto letih. ZDA se s sedanjo kombinacijo ekonomskih interesov, politične moči in vedno pogostejših koalicijskih vojn dobro vključujejo v takšen teoretski pristop, podobno velja tudi za druge možne razlage in modele dolgoročnih politično-ekonomskih ciklov in hegemonij. Iz teoretičnega vidika postane neka država svetovni hegemon, ko obvladuje svetovno politično konkurenco, koncentrira vodilne tehnologije in gospodarske sektorje, usmerja globalne finančne tokove in z vojaško močjo vzdržuje neenak ekonomski razvoj. Globalne krize se pojavljajo, ker hegemonistične sile posežejo po političnem inženiringu sveta: z lokalnimi spopadi rišejo politične zemljevide, urejajo ekonomske interese in širijo svoj kulturni imperializem. Vse to po naravi stvari na koncu vedno vodi v domači ali svetovni totalitarizem; odločujoči zlom in zamenjava hegemonističnih sil pa nastopita, ko so stroški vzdrževanja takšnega sistema večji od njegovih koristi. (Kovač, Delo, 29. 3. 2003)

Cilji zaveznikov v vojni v Iraku so bili odstranitev režima Sadama Huseina, uničenje iraškega orožja za množično uničevanje in demokratizacija Iraka. Prva dva cilja sta bila dosežena v zelo kratkem času, in sicer po zaslugi spremembe v načinu izvajanja oboroženega boja, ki so ga Američani poimenovali »revolucija v vojaških zadevah« in se je pokazal kot zelo uspešen. Uničenje orožja za množično uničevanje je prav tako potekalo hitro, saj se je izkazalo, da ga

Iračani po vsem sodeč sploh niso imeli. Veliko manj uspešni so bili v obdobju po končanih glavnih bojnih operacijah, torej pri tretjem, najpomembnejšem cilju, kjer niso našli pravih rešitev za hitro stabilizacijo razmer in demokratizacijo Iraka. Posledice so lahko poleg destabilizacije regije tudi globalne.

2. METODOLOŠKI OKVIR RAZISKAVE

2.1 Opredelitev predmeta raziskave

Sodobne oborožene konflikte je mogoče proučevati in analizirati s pomočjo podatkov v različnih mednarodnih bazah, v diplomskem delu sem kot vir za opredeljevanje konflikta v Iraku uporabljal baze podatkov ter definicije Oddelka za mirovna in konfliktna raziskovanja iz univerze Uppsala na švedskem. Predmet preučevanja je vojna v Iraku v dveh fazah, in sicer: 1. faza od 19. marca 2003, ko se je začela vojna med ameriško-britansko-avstralsko koalicijo na eni strani in iraškim režimom s Sadamom Huseinom na drugi strani, ter 2. faza med iraškimi oblastmi in koalicijo na eni strani ter uporniki po predaji oblasti okupacijskih sil 28. junija 2004 do sprejema iraške ustave oktobra 2005.

Cilj dela je analizirati objektivne dejavnike vojaških operacij v Iraku. Ti so: prostor, udeleženci, čas in posledice.

2.2 Raziskovalna vprašanja in hipoteze

Analiza izbranega dela konflikta v Iraku kaže na velike spremembe v načinu bojevanja ameriških sil. Spremembe nastajajo predvsem v odnosu do prostora in časa kot objektivnih dejavnikov vojne, manj pa, ko gre za vprašanje udeležencev in posledic. Predpostavljam, da je imel čas kot eden od objektivnih dejavnikov vojne negativen učinek na operacijo zaveznikov v Iraku;

Predpostavljam tudi, da je prostor vojskovanja omogočal branilcem postaviti ustrezno obrambo, vendar je niso uspešno izvedli, nasprotno pa so koalijske sile z majhnimi, vendar zelo mobilnimi silami v kratkem času dosegle načrtovane vojaške cilje. Velikost in neobvladljivost prostora sta postala opazna šele, ko koalijske sile niso bile sposobne vzpostaviti okupacijskega režima oziroma nadzora nad iraškim ozemljem po koncu glavnih bojnih vojaških aktivnosti.

ZDA so napad na Irak izvedle brez odobritve ZN, zato so morale vzporedno z vojaškimi pripravami voditi še diplomatsko kampanjo za pridobivanje držav za sodelovanje. Ne glede na to pomanjkljivost so ameriško-britansko-avstralske sile uspešno izvedle vojaški poraz iraških sil.

Predpostavljam, da so posledice vojne v Iraku večplastne in da jim še ni videti konca, zato se bom v nalogi moral omejiti na posledice, ki so znane do druge polovice leta 2005. Mnogo podatkov, npr. o smrtnih žrtvah, razseljenih osebah, ranjenih in poškodovanih, o gmotni škodi za Irak in posredno, zaradi naraščanja cen nafte, tudi za svetovno gospodarstvo, pa bo ostalo prikritih in morda znanih šele bodočim raziskovalcem te problematike.

2.3 Metodologija

Pri svojem delu sem se v naslanjal na:

- analizo javno dostopnih elektronskih in drugih pisnih virov;
- deskriptivno, opisno metodo in
- komparativno, primerjalno metodo.

2.4 Opredelitev temeljnih pojmov

Kot temeljne pojme sem določil vojno, prostor in čas, kar izhaja iz osnovnih raziskovalnih vprašanj, v okviru pojma vojna pa sem opredeljeval tudi oborožene spopade.

2.4.1 Vojna

Ker je vojna zgodovinski pojav, ki se spreminja skladno z razvojem človeške družbe, so sodobne definicije precej kompleksne. Konflikt v Iraku bom opredelil na osnovi različnih definicij vojne, v delu pa sem uporabil definicijo Oddelka za mirovna in konfliktna raziskovanja iz univerze Uppsala, saj ta zoži vojno le na uporabo oboroženih sil in je zato za empirično raziskavo veliko uporabnejša. Heidelbergov mednarodni inštitut opredeljuje vojno enako kot Oddelek za mirovna in konfliktna raziskovanja iz univerze Uppsala, vendar obravnava konflikt veliko širše in je za empirične raziskave manj uporaben.

a) Priznana mednarodna raziskovalna mirovna inštituta (International Peace Research Institute-PRIO) iz Osla in Oddelek za mirovna in konfliktna raziskovanja iz Univerze Uppsala na

Švedskem sta razvila t. i. skandinavsko definicijo, ki pravi, da je oborožen konflikt tekmovanje za oblast ali/in teritorij, kjer obe strani uporabljata oboroženo nasilje, od katerih je vsaj ena vladna stran, in kjer je rezultat vsaj 25 padlih v boju. Posamezni elementi definicije:

- (1) Uporaba oborožene sile: uporaba orožja za doseg cilja v konfliktu, rezultat so mrtvi.
 - (1.1) Orožje: kateri koli predmet – tovarniško izdelano orožje, palice, kamen, ogenj ...
- (2) 25 padlih: minimalno 25 padlih v boju na leto.
- (3) Strani: vlada države ali katera koli opozicijska organizacija ali zveza opozicijskih organizacij.
 - (3.1) Vlada: stran, ki nadzira glavno mesto.
 - (3.2) Opozicijske organizacije: Katera koli nevladna skupina ljudi, ki ima svoj naziv in uporablja oboroženo silo.
- (4) Država je:
 - (4.1) mednarodno priznana suverena vlada, ki kontrolira določeno območje, ali
 - (4.2) mednarodno nepriznana vlada, ki kontrolira določeno območje in katere suverenost ni priznana z strani druge mednarodno priznane vlade, ki je pred tem kontrolirala to območje.
- (5) Nasprotja v zvezi z vladanjem in/ali teritorijem: Nasprotja med stranema morajo zadevati vladanje ali/in teritorij.
 - (5.1) Nasprotja: splošno stanje nasprotnih interesov.
 - (5.2) Nasprotja v zvezi z vladanjem: nestrinjanje glede tipa političnega sistema, zahteve po zamenjavi celotne vlade ali njenih posameznih delov.
 - (5.3) Nasprotja glede teritorija: nestrinjanje glede statusa določenega teritorija, zahteve po odcepitvi, avtonomiji.

Konflikti so razdeljeni na:

- manjši – 25 mrtvih v bojih v tekočem letu konflikta;
- srednji – več kot 25 mrtvih v bojih v tekočem letu in skupaj v celotnem konfliktu več kot 1000 mrtvih v bojih, toda ne več kot 1000 v posameznem letu konflikta;
- vojna – najmanj 1000 mrtvih v bojih v posameznem letu konflikta.

(Armed conflict dataset codebook, http://www.prio.no/page/CSCW_research_detail/Programme_detail_CSCW/9649/45925.html, 17. 11. 2005)

Iz baze podatkov, ki je dostopna javnosti, je razvidno, da so konflikt v Iraku opredelili:

- kot vojno v letu 2003 med koalicijo (ZDA, VB in Avstralijo) in Irakom;
- kot vojno med uporniki in iraško vlado v letu 2004.

(Armed conflict 1946–2004, http://www.prio.no/cwp/armedconflict/current/Conflict_list_1946-2004.pdf, 17. 11. 2005)

b) Naslednja zelo priznana ustanova za preučevanje vojne je Heidelbergov mednarodni inštitut (Heidelberg Institut on International Conflict research, HIIP) s sedežem v Nemčiji. Po njihovi definiciji je konflikt spopad različnih interesov in vrednot v nekem časovnem obdobju, ki je pomemben za vsaj dve strani (organizirani skupini, državi, skupini držav, organizaciji), ki si odločno prizadevata za svoje interese in zmago v konfliktu. Kot sem že omenil, je definicija zelo široka.

Nadalje ločimo po njihovi definiciji:

(1) notranje konflikte, ki so lahko tudi internacionalizirani, če je v konfliktu udeležena vsaj ena država ali večnacionalna organizacija, ter

(2) zunanje konflikte;

(3) glede na intenzivnost pa konflikte ločimo v takšne:

(3.1) nizke intenzivnosti: pogoj je najmanj 25 padlih v bojih v enem letu in ne več kot 1000 padlih v bojih v celotnem konfliktu;

(3.2) srednje intenzivnosti: pogoj je najmanj 25 padlih in ne več kot 1000 padlih v bojnih v enem letu, v celotnem konfliktu pa mora biti padlih v bojih več kot 1000;

(3.3) vojna: pogoj je najmanj 1000 padlih v bojih v enem letu.

(Armed conflict, http://www.hiik.de/en/index_e.htm, 17. 11. 2005)

Omenjeni inštitut je oblikoval svojo klasifikacijo konfliktov:

Tabela1: Klasifikacija konfliktov

Stanje kršitve	Intenzivnost	Stopnja intenzivnosti	Naziv intenzivnosti	Definicija
Brez kršitve	nizka	1	latentna	To je situacija, o kateri govorimo, ko se pojavijo večje zahteve ene od strani in bi te lahko prerasle v konflikt.
		2	oblikovanje konflikta	V tej fazi se problem že izraža v obliki besednih, ekonomskih pritiskov.
Kršitev	srednja	3	kriza	V tej fazi že vsaj ena stran uporabi nedovoljene oblike pritiska.
	visoka	4	resna kriza	Konflikt prerašča v resno krizo, če nedovoljene oblike kršitev naraščajo v organizirano smer.
		5	vojna	Vojna je tip konflikta, v katerem se nedvoumno, konstantno in sistematično krši norme z uporabo sile. Stopnja uničevanja je velika.

(Conflict Barometer 2004, http://www.hiik.de/en/index_e.htm, 17. 11. 2005)

Po mnenju omenjenega inštituta se je vojna v Iraku med Huseinovo vlado in Koalicijo začela leta 2003 in se končala s predajo oblasti okupacijskih sil novi iraški vladi 28. junija 2004 z intenziteto 4. Po tem datumu se nadaljuje vojna med a) iraško vlado in Moktada al-Sadrovo skupino, ki je 4. intenzitete, in med b) iraško vlado ter uporniki, ki je 5. intenzitete.

(Conflict Barometer 2004, http://www.hiik.de/en/index_e.htm, 17. 11. 2005)

c) V Mednarodni vojaški in obrambni enciklopediji (IMADE) je vojna definirana kot oboroženi spopad med večjimi politično organiziranimi družbenimi skupinami z antagonističnimi cilji, kot so klani, plemena ali večje skupine (rase, razredne, etnične, verske ipd.), države, zveze držav, če so nasprotujoče si skupine dovolj 1) močne, 2) so ustvarjene razmere, da spopad traja »določen

čas«, 3) ima »dovolj veliko intezivnost«. Če ta trojni pogoj ni izpolnjen, ne govorimo o vojni, ampak o oboroženem spopadu. (Dupuy 1993: 2885–2906)

d) Najbolj znana je definicija pruskega teoretika Karla von Clausewitza, po kateri je vojna »nadaljevanje (državne) politike z drugimi sredstvi«, pri čemer »druga sredstva« pomenijo uporabo oboroženih sil. (Clausewitz 2004: 28)

e) Slovenski izvedenec na področju teorije vojne Anton Bebler je na podlagi primerjalne analize različnih definicij vojne to opredelil kot zelo zaostren družbeni spopad, v katerem se družbene skupnost plemena, ljudstva, narodi, razredi, rase, verske, etnične idr. skupnosti, gibanja, države in združenja držav kontinuirano in organizirano na vseh straneh bojujejo za uveljavitev svojih ciljev ob pretežni uporabi množičnega oboroženega boja, ki po obsegu in posledicah bistveno presega druge oblike oboroženega nasilja na isti ravni družbenega razvoja in vojaške tehnologije. (Enciklopedija Slovenije XIV: 315)

2.4.2 Oboroženi boj

V doslej najobsežnejšem delu zahodnih avtorjev, ki se ukvarjajo z oboroženim bojem, je oboroženi boj opredeljen kot oblika obojestransko načrtovane nasilne inter/-akcije med sovražnima oboroženima stranema, v kateri je vsaj ena organizirana sila, ki jo je priznala država, in v kateri ena ali obe strani z uporabo orožja želita doseči kakšnega od naslednjih ciljev: 1) dobiti nadzor nad ozemljem ali prebivalci, 2) nasprotniku preprečiti nadzor nad ozemljem ali prebivalci, 3) zaščititi svoje ozemlje ali prebivalce, 4) dobiti pod nadzor, uničiti ali onesposobiti nasprotno stran. (Dupuy 1987: 343)

2.4.3 Prostor

Prostor je eden od temeljnih dejavnikov oboroženega boja. Vse do začetka 20. stoletja je imel prostor le dve razsežnosti in je zajemal le dva naravna elementa – površino kopnega in morsko gladino. Z uporabo podmornic in letal je že v prvi svetovni vojni dobil tretjo razsežnost, atmosfero in morske globine, pozneje se dejavniki samo še širijo. V novejšem času se kot

dodatna razsežnost dejavnika prostor omenjata po eni strani vesolje, po drugi pa kibernetiski prostor.

Dejavnik prostor ne vpliva na pripravo oboroženega boja samo z naravnimi danostmi (položaj, velikost površine, prehodnost ozemlja, sestava tal, razgibanost reliefa, dostopi kopnega do oceanov in morij, vegetacija, vodna in rudna bogastva itd.), ampak tudi z infrastrukturo, ki jo je zgradil človek, s prebivalstvom, vojaškimi bazami in drugimi elementi, ki vplivajo na pripravo in izvajanje vojne in oboroženega boja. (Žabkar 2003: 153)

Prostor je eden od ključnih dejavnikov, ki opredeljuje vedenje držav v mednarodnih odnosih. V prostoru se stikajo vsi geopolitični, geostrateški oziroma vojaškostrateški odnosi ter vidiki vedenja posameznih teritorialnih akterjev. (Tunjić 2003: 20)

2.4.4 Čas

Dejavnik čas je prav tako, kot sta dejavnik ljudje in materialno-tehnični dejavnik, materialni dejavnik, ki vpliva v oboroženem boju na obe strani, vendar ne vedno z enakim predznakom. Strani si prizadevata za bojna delovanja izbrati tisti čas, ko imata najugodnejše možnosti, da bi dosegli uspeh.

Čas ima v oboroženem boju več razsežnosti, ker se pojavlja kot trajanje, kot prostor, kot ura, dan in mesec določenega leta, v katerem poteka oboroženi boj, vsebuje tudi vse svoje značilnosti meteorološke in klimatske pojave, ki vplivajo na priprave in potek oboroženega boja. Posebej bi omenil čas kot prostor, ki se izraža v oboroženem boju v obliki porabe potrebnega časa za premagovanje določenega prostora. (Žabkar 2003: 148)

2.4.5 Človeške izgube

Splošna definicija človeških izgub v OS v vojni je naslednja: gre za osebo, pripadnika organizacije (beri: oboroženih sil – organizacijska opredelitev) oz. proizvodne dejavnosti oz. procesa (beri: bojevanje oz. vojskovanje – funkcionalna opredelitev) za katero je značilna začasna ali trajna neuporabnost (nekoristnost) pripadnika ter tako zmanjšanje (uporabne) številčne velikosti enote, zaradi razlogov, kot so: oseba je mrtva, poškodovana, ranjena, bolna, pogrešana, njen status dolžnosti je neznan itd., ki so nastali zaradi delovanja pripadnika OS v

boju (bojne izgube) ali izven njega (nebojne izgube) oz. zaradi sovražnega (angl. hostile) ali nesovražnega (angl. nonhostile) delovanja v OS. (Buhin 2005: 9)

3. PROSTOR KOT OBJEKTIVNI DEJAVNIK VOJNE V IRAKU

3.1 Irak

3.1.1 Lega

Irak je arabska republika severozahodno od Perzijskega zaliva. Obdajajo jo Kuvajt in Savdska Arabija na jugu, Jordanija na zahodu, Sirija na severozahodu, Turčija na severu in Iran na vzhodu. (Natek 1999: 194)

3.1.2 Geološke značilnosti in relief

Irak leži v jugozahodni Aziji. Osrednji del države je Mezopotamija, približno 1600 km dolga in 259 km široka ravnina med rekama Evfrat in Tigris. Geološko je predgorska kadunja, ki je nastala v terciarju ob gubanju Zagrosa in bila pozneje napolnjena z naftonosnimi morskimi usedlinami. Južni del je nižavje iz glinasto-peščenih rečnih naplavin, ki se končuje z močvirji na obeh bregovih Šatt al-Araba. Mezopotamija severno od Bagdada je sestavljena iz štirih delov: naplavnih ravnin ob Evfratu in Tigrisu, pokrajine al-Gazira med rekama, rahlo valovitega ravnika iz krednih in terciarnih apnencev, ki se nadaljuje proti severozahodu v Sirijo in Turčijo, ter rodovitnega predgorja Zagrosa na levem bregu Tigrisa, kjer je površje zgrajeno iz prodnih naplavin gorskih rek. Proti severovzhodu prehaja ravnina prek gričevja v gorati Kurdistan, del gorovja Zagros iz gorskih hrbtov in globokih dolin Tigrisovih pritokov.

V južnih in zahodnih delih Iraka so veliki ravniki Arabske in Sirske puščave (40 % ozemlja), kjer prevladuje enolično peščeno-kamnita puščava v nadmorski višini 100–400 m, razčlenjena v smeri jugozahod-severovzhod. (Natek 1999: 193)

3.1.3 Vremenske značilnosti in vode

Vreme je suho subtropsko, v severnem delu Mezopotamije stepsko, z zelo vročimi poletji in

milimi zimami. Padavine so večinoma pozimi, v južnem delu ravnine 100–250 mm, v severnem delu 300–600 mm, v gorah Kurdistanu pa 700–1000 mm.

Največji reki sta Evfrat in Tigris, izvirata v Armenskem višavju v vzhodni Turčiji in imata največ vode od marca do maja. Na obeh straneh rek so zgradili več velikih pregrad, s katerimi zadržujejo prehitro odtekanje poplavnih voda. Visoke vode Evfrata zadržijo z jezom pri ar-Ramadiju, jih odvajajo v naravno jezero Habbaniya in vrnejo v reko ob nižjem vodostaju. Podobno zadržijo poplavne vode Tigrisa z jezerom pri Samari; odvajajo jih po 60 km dolgem prekopu v 100 km dolgo in 40 km široko kotanjo Tartar severozahodno od Bagdada. Reki se pri al-Qurni združita v Šatt al-Arab, ta pa se izliva v Perzijski zaliv. V naplavnih ravninah so obsežne plitve kotanje, ki se spomladi napolnijo z vodo, poleti pa spremenijo v slana močvirja. (Natek 1999: 194)

3.1.4 Pedološke značilnosti in vegetacija

Ob rekah prevladujejo rodovitna ilovnata tla, v al-Gaziri kostanjeva, v puščavskem delu večinoma kamnita. Zlasti v spodnji Mezopotamiji imajo velike težave zaslanjevanjem tal zaradi umetnega namakanja (tako da so morali opustiti na tisoče hektarjev rodovitne zemlje), v Kurdistanu pa z erozijo tal zaradi pretirane paše.

V zgornji Mezopotamiji je naravno rastje stepa, v spodnji polpuščava, proti zahodu pa puščava. V goratem Kurdistanu je naravno rastje hrastov gozd, vendar je večinoma uničen. vzdolž Šatt al-Araba so obsežna močvirja in trstičja. Gozdovi in grmičje prekrivajo 4 % površine.

(Natek 1999: 194)

3.1.5 Demografski dejavnik

Večinsko prebivalstvo so Arabci, in sicer jih je 77 %. V severozahodnem delu živi 19 % Irancem podobnih Kurdiv, ki govorijo kurdski jezik – ta je bil poleg arabskega uradni jezik v avtonomni pokrajini Kurdistan. V severozahodnem delu živi še približno 380.000 Azerbajdžancev, 180.000 Asircev in 30.000 Armencev, ob meji z Iranom pa Luri. Po verski pripadnosti so prebivalci šiiti (60 %; predvsem na jugu in vzhodu), suniti (20 %), Kurdi (17 %), preostali so kristjani.

Najgosteje sta poseljeni severna in srednja Mezopotamija. Zahodni deli so skoraj neposeljeni; močno je bilo tudi preseljevanje s podeželja v mesta, predvsem Bagdad. Večja mesta so Bagdad, Mosul, Irbil, Kirkuk, Basra. (Natek 1999: 196)

3.1.6 Kmetijstvo in industrija

Irak ima 5,7 milijona hektarjev njiv in trajnih nasadov (13,1 % površine) ter 4 milijona hektarjev travnikov in pašnikov (9,2 %). Umetno namakajo 2,7 milijona hektarjev površin, predvsem vzdolž Evfrata in Tigrisa, v Kurdistanu na severu pa je dovolj padavin za kmetovanje. Mezopotamija je od nekdaj življenjsko odvisna od umetnega namakanja z vodo, ki priteka iz Turčije in Irana. Voda zelo obremenjuje odnose s Turčijo, saj ta od 1990 gradi velik namakalni sistem v jugovzhodni Anatoliji na Evfratu. Glavna kmetijska pridelka sta pšenica in ječmen, predvsem na severnih delih na umetno namakanih površinah pridelujejo riž, krompir, povrtnino, stročnice, koruzo, sladkorno peso, sladkorni trs, oljnice, sadje, tobak in bombaž. V južnih delih je pomembno pridelovanje pomaranč in dateljnov.

Od živinorejskih panog sta razvita perutninarstvo ter gojenje ovc in koz.

Vse do sredine 70. let je imel Irak zelo malo industrije, nato so z velikimi prihodki od nafte začeli obsežno industrializacijo, pri kateri so sodelovala številna podjetja iz kapitalističnih in socialističnih držav, tudi iz Jugoslavije. Program je imel tri cilje: postavitve predelovalne industrije za domači trg, postavitve težke industrije na podlagi domačih surovin in energije ter krepitev vojaške moči. Ob koncu 80. let je Irak postal ena od najbolj industrializiranih arabskih držav, vendar je bil v zalivski vojni uničen velik del zmogljivosti. Vsa strateško pomembna industrija je bila v državni lasti. Rafinerije nafte in druga petrokemična industrija so v Basri, Dauri pri Bagdadu, Kirkuku in Mosulu. Omeniti velja še železarne in jeklarne, kemično industrijo, tovarno tovornjakov in avtobusov, cementarne. Več kot polovica predelovalne industrije je bila v Bagdadu, Mosulu in Samari. (Natek 1999: 196)

3.1.7 Energetske značilnosti

Bogata nahajališča nafte in zemeljskega plina so ob vznožju Zagrosa vzhodno od Mosula in Kirkuka ter v južnih delih države okoli Basre. Konec 80. let so odkrili nahajališča nafte vzhodno od Bagdada. V njih je za približno 112 milijard sodčkov nafte (10,8 % svetovnih zalog) in 3340

milijard kubičnih metrov zemeljskega plina. Med napadi leta 1991 je bil velik del naprav uničen, pozneje pa se je proizvodnja zmanjšala zaradi gospodarskih sankcij. Izvoz nafte je potekal prek naftnih terminalov al-Faw in Hor al-Aimaya ob Perzijskem zalivu, po 980 km dolgem naftovodu Kirku–Dortyol (Turčija) in 970 km dolgem naftovodu čez Savdsko ozemlje do terminala Yanbu al-Bahr ob Rdečem morju. Po letu 1986 so zgradili obsežno omrežje plinovodov, tako so z plinom zadovoljevali velik del domačih potreb po energiji. Od drugih mineralnih snovi so pomembni še žveplo (okolica Mosula) in fosfati (Akašat blizu sirske meje).

Nameščena moč vseh elektrarn je bila 7260 MW; 98 % električne energije so pridobili v TE na nafto in zemeljski plin, 2 % pa v HE. (Natek 1999: 197)

3.1.8 Promet in zveze

Cestni promet. Cest je bilo 46.500 km, od tega 86 % asfaltiranih. Najpomembnejše cestne povezave so Bagdad–Mosul–sirska meja (521 km), Bagdad–Kirkuk–Irbil–Mosul–turška meja (544 km), Bagdad–Al-Diwaniya–Basra (586 km) in Bagdad–Ar-Ramadi–jordanska meja (571 km).

Železniški promet. Irak je imel 2029 km železniških prog, od tega 1496 km z razmikom med tiri 1435 mm in 533 km z razmikom 1000 mm. Najpomembnejša je bila bagdadska železnica od Carigrada do Basre in pristanišča Umm Qasr.

Ladijski promet. Trgovsko ladjevje je imelo 36 ladij s skupno nosilnostjo 1,43 milijarde ton. Glavna pristanišča so Basra, Umm Qasr in az-Zubair. V Perzijskem zalivu sta naftna terminala Hor al-Aimaya in al-Faw. Rečni promet poteka po spodnjem toku Evfrata in Tigrisa, Šatt al-Arabu in umetnem prekopu al-Mahmudiya-al-Quarna.

Letalski promet. Mednarodni letališči sta bili pri Bagdadu in Basri, manjši v Mosulu in Irbilu. Nacionalni prevoznik je bil Iraqi airways, vendar zaradi sankcij mednarodnega prometa ni bilo, domači pa je bil zelo omejen. (Natek 1999:193)

3.1.9 Upravna razdelitev in ureditev

Irak je bil po »začasni« ustavi iz leta 1968 predsedniška republika. Volilno pravico so imeli vsi iraški državljani, starejši od 18 let. Najvišji oblastni organ v državi je bil Revolucionarni svet, ki

so ga sestavljali najvišji voditelji stranke Baas. Njegov predsednik je bil hkrati predsednik republike in vlade ter vrhovni poveljnik oboroženih sil (od 1979 je bil to Sadam Husein). Enodomna narodna skupščina je imela 250 članov s predvsem posvetovalno vlogo, saj je o vseh zadevah odločal Revolucionarni svet. Irak je bil upravno razdeljen na 18 provinc. Tri province na severu so sestavljale Kurdsko avtonomno območje. (Natek 1999: 193)

3.2. Bližnji vzhod

Čeprav je bilo v vojno v Iraku v obeh fazah na različnih straneh posredno vključenih bolj ali manj večina držav Bližnjega vzhoda, pa je vendarle potrebno izpostaviti države, ki so bile neposredno vključene v vojno v 1. fazi in sicer razen Iraka še Kuvajt, od koder je bil izveden glavni napad, ter Quatar, Oman in Združeni Arabski Emirati kjer se JE nahajala glavna logistika in poveljstvo operacije. V 2. fazi se poveljstvo, kakor tudi logistika premakneta v sam Irak.

Omeniti velja tudi morska prostranstva, ki jih je z svojo močno floto kontrolirala mornarica ZDA. Pomorske komunikacije so zavezniki uporabili tako za logistično oskrbo enot, kakor tudi ognjeno podporo enotam na kopnem.

4. UDELEŽENCI VOJNE V IRAKU

Ker so udeleženci v različnih fazah vojne v Iraku različni, jih bom obravnaval ločeno glede na obe fazi obravnavanega konflikta.

1. FAZA (19. 3. 2003–28. 6. 2004)

4.1 Koalicija držav, ki so na strani ZDA napadle Irak

»Koalicija voljnih«, kot se je medijsko imenovala koalicija držav, ki so na strani ZDA napadle Irak, je sicer štela 49 članic, vendar so bile pomembne samo kot politični dejavnik, dejansko so v vojni sodelovale samo ZDA, Velika Britanija in Avstralija, preostale članice pa so prispevale svoje vojake po koncu »večjih bojnih spopadov« 1. maja 2003 in so igrale v prvi fazi manj pomembno vlogo.

a) **Združene države Amerike** so vodile koalicijo in nosile glavno breme konflikta. Med to fazo

vojne so imele neposredno v vojni v Iraku ali kot podporo v okolici Iraka približno 420.000 udeležencev.

Oborožene sile ZDA. Kopenska vojska, mornarica, korpus mornariške pehote, letalstvo in obalna straža. Vstop v vojsko je možen z 18 leti; potencialnih vojakov med 18. in 49. letom je 67.742.879 (2005). Nimajo obveznega služenja vojaškega roka. Za vojsko namenjajo 3,3 % BDP (2004). (»Cia world factbook«, <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/iz.html>, 12. 9. 2005)

b) **Velika Britanija** je bila glavna zaveznica ZDA v konfliktu v Iraku. Bolj kot sama udeležba v konfliktu je bilo pomembna njena politična podpora, saj je med drugim tudi edina članica VS ZN, ki je podprla posredovanje v Iraku. Med vojno je sodelovala v Iraku ali okolici s približno 40.000 udeleženci.

Oborožene sile VB. Kopenska vojska, kraljeva mornarica (vključno s kraljevimi marinci), kraljevo letalstvo. Vstop v vojsko je možen s 16 leti. Nimajo obveznega služenja vojaškega roka. Potencialnih vojakov med 16 in 46 letom je 14.607.724 (2005). Za vojsko namenjajo 2,4 % BDP(2003). (»Cia world factbook«, <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/iz.html>, 12. 9. 2005)

c) **Avstralija** je sodelovala v vojni v Iraku bolj na simbolni ravni glede na svoje zmogljivosti, vendar je bila močan politični dejavnik. V vojni je sodelovala z 2000 udeleženci.

Oborožene sile AVSTRALIJE. Avstralske obrambne sile, avstralska kopenska vojska, kraljeva avstralska mornarica, kraljeve avstralske zračne sile in poveljstvo za posebne operacije. Vstop v vojsko je mogoč s 16 leti. Nimajo obveznega služenja vojaškega roka. Za vojsko namenjajo 2,7 % BDP (2004). (»Cia world factbook«, <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/iz.html>, 12. 9. 2005)

ZDA so šteje v »koalicijo voljnih« naslednjih 49 držav:

Afganistan, Albanija, Angola, Avstralija, Azerbajdžan, Bolgarija, Kolumbija, Češka republika, Danska, Dominikanska republika, Salvador, Eritreja, Estonija, Etiopija, Gruzija, Honduras, Madžarska, Islandija, Italija, Japonska, Kuvajt, Latvija, Litva, Makedonija, Maršalski otoki, Mikronezija, Mongolija, Nizozemska, Nikaragva, Peru, Panama, Filipini, Poljska, Portugalska,

Romunija, Ruanda, Singapur, Slovaška, Salomonovi otoki, Južna Koreja, Španija, Tonga, Turčija, Uganda, Ukrajina, Velika Britanija, ZDA, Uzbekistan.

Celotno število osebja za operacijo Iraška svoboda se nekoliko razlikuje med posameznimi viri posebej v začetni fazi spopadov, zato navajam več različnih podatkov v različnih časovnih obdobjih 1. faze.

a) marec 2003

- **Skupno število udeležencev: 466.985**
- Vojaško letalstvo (10. april 2003): 54.955
- Rezerva: 2.084
- Nacionalna garda: 7.207
- Korpus marincev (20. april 2003): 74.405
- Rezerva: 9.501
- Vojaška mornarica (5. april 2003): 61.296 (od tega 681 v obalni straži)
- Rezerva: 2.056
- Kopenska vojska (17 april 2003): 233.342
- Rezerva: 10.683
- Nacionalna garda: 8.866
- Koalicija: 42.987
- Britancev: 40.906
- Avstralcev: 2.050
- Kanadčanov: 31

(»Operation Iraqi Freedom by numbers«, http://www.globalsecurity.org/military/library/report/2003/uscentaf_oif_report_30apr2003.pdf, 22. 8. 2005)

b) junij 2003

Skupaj: 160.973

- ZDA: 148.935
- Koalicija: 12.038

(»Report to congress«, <http://www.whitehouse.gov/omb/legislative/1506.pdf>, 15. 8. 2005)

c) Pregled prisotnosti števila koalicijskih vojakov v Iraku

Tabela 2: Preglednica prisotnosti števila koalicijskih vojakov v Iraku maj 2003–junij 2004

Mesec	Vojaške enote ZDA v Iraku			Preostale koalicijske enote v Iraku	Skupno število tujih enot v Iraku
	Aktivni	Rezerva	Skupaj		
Maj 2003	142.000	8.000	150.000	23.000	173.000
Junij	126.000	24.000	150.000	21.000	171.000
Julij	124.000	25.000	149.000	21.000	170.000
Avgust	114.000	25.000	139.000	22.000	161.000
September	103.000	29.000	132.000	24.000	156.000
Oktober	102.000	29.000	131.000	25.000	156.000
November	/	/	123.000	23.900	146.900
December	85.400	36.600	122.000	24.500	146.500
Januar 2004	/	/	122.000	25.600	147.600
Februar	/	/	115.000	24.000	139.000
Marec	/	/	130.000	24.000	154.000
April	/	/	137.000	25.000	162.000
Maj	/	/	138.000	24.000	162.000
Junij	89.700	48.300	138.000	23.000	161.000

(»Iraq Index«, <http://www.brookings.edu/dybdocroot/fp/saban/iraq/index.pdf>, 17. 8. 2005)

e) Število britanskih sil in koalicije v bojnih operacijah 20. 3. 2003–2. 5. 2003

Tabela 3: Preglednica števila Britanskih vojakov v Iraku 20. 3. 2003–2. 5. 2003

Kopenske sile	28.000	
Mornarica	9.050	
Zračne sile	8.100	
Nacionalna komponenta v poveljstvih in drugo	1.000	
Skupaj	46.150	
Koalicija	467.000	

f) Število britanskih sil, 17. november 2003

Tabela 4: Preglednica števila britanskih vojakov v Iraku 17. novembra 2003

Kopenske sile	8.400	
Mornarica	650	
Zračne sile	1.450	
Skupaj	10.500	
Koalicija	160.000	

(»Operations in Iraq«, http://www.mod.uk/linked_files/publications/iraq/opsiniraq.pdf, 12. 9. 2005)

4.2 Irak – režim Sadama Huseina in iraške varnostne sile

4.2.1 Režim Sadama Huseina

Pred začetkom vojne so iraške oborožene sile šteje približno 375.000 vojakov, vključno z 80.000 pripadniki nacionalne garde in 20.000–25.000 pripadniki posebnih sil republikanske garde. V rezervi so imele približno 650.000 pripadnikov.

Iraške redna vojska je bila sestavljena iz 16 divizij, od katerih je bilo 6 oklepnih ali oklepno-mehaniziranih. Republikanska garda je bila sestavljena iz treh oklepnih, ene mehanizirane in dveh pehotnih divizij.

Oborožene so bile s 1500 bojnimi tanki (T55s in T72s), 2000 oklepnimi vozili pehote, 2250 kosi artilerije, približno 100 raketami kratkega dosega (Frog, Scud, al-Samaud), 100 jurišnimi helikopterji, 300 bojnimi letali. Večina oborožitve je bila zastarela in slabo vzdrževana. (Cornish 2004: 114)

Po iraški doktrini vojaške obrambe je bilo celotno ozemlje razdeljeno na štiri operacijske cone, ki so po razsežnostih ustrezale armadnim obrambnim conam. Zagotavljale naj bi obrambo Iraka pred napadom iz vseh smeri, s težiščem na odločilnem odporu osrednjega dela Iraka.

Na podlagi izkušenj iz prve in druge zalivske vojne so se v Svetu revolucionarnega poveljstva odločili, da bodo izkoristili prednosti, ki jim ponuja ozemlje. Namesto, da bi se spuščali v dolgotrajne boje s kurdsko gverilo na visokogorskem terenu, na katerem ne bi mogli izkoristiti prednosti v težki bojni tehniki, so redne iraške sile umaknili južneje; tako so skrajšali frontno

črto, jo zgostili na stični črti in obenem zavarovali vsa večja mesta, naftne vrelce in rafinerije na severu.

Prav tako niso ponavljali napak na jugu, ki so jih naredili med prvo zalivsko vojno, ko so številne enote razporedili ob meji v kuvajtski puščavi, kjer so bile z zavezniškimi letalskimi napadi onemogočene v manevru, odrezane od sosednjih enot in pozneje izpostavljene uničujočim napadom letalstva, topništva, tankov, helikopterjev in bombnikov. Z rednimi enotami so se skladno z novo doktrino usmerjali na obrambo mest in ključnih vozlov komunikacij, tako da jih invazijske sile ne bi mogle obiti. Največkrat so bile enote razporejene ob rekah in številnih kanalih Tigrisa, Evfrata in Šat el Araba, ki so že sami močne naravne ovire. Težišče utrjevanja in miniranja je bilo na Um Qasru, Bagdadu, Nasiriji, Kutu, Karbali. Vloga ofenzivnega udarnega jedra so dodelili revolucionarni gardi, pripadnikom lokalnih milic pa so dodelili naloge, povezane z množičnimi gverilskimi in partizanskimi akcijami ter nadzor nad morebitnimi vstajami opozicije.

Elitna republikanska garda je branila osrednji del države; bila je krožno razporejena v vmesnem prostoru med severnimi in južnimi korpusi redne vojske ter Bagdadom.

Operativne cone:

a) operativna cona Jug

Poveljeval ji je Ali Hasan al Majid, znan kot »kemični Ali«, in je branila prostor med kuvajtsko, iransko in Savdsko mejo. V ta namen sta ji bila podrejena tretji in četrti korpus redne vojske. V operativno cono Jug so namestili tudi republikansko gardo, in sicer oklepno divizijo Al Needa, mehanizirano divizijo Hamurabi in pehotno divizijo Nabu Khuth Nussar.

b) operativna cona Sever

Poveljeval ji je Izzat Ibrahim Douri in je pokrivala območja ob severni meji z Turčijo in Iranom, ki so naseljena pretežno s Kurdi. V njeni sestavi sta bila prvi in peti korpus. Od republikanske garde so bile v njeni sestavi oklepna divizija Medina, mehanizirana divizija Adnan, pehotni diviziji Bagdad in Al Abed.

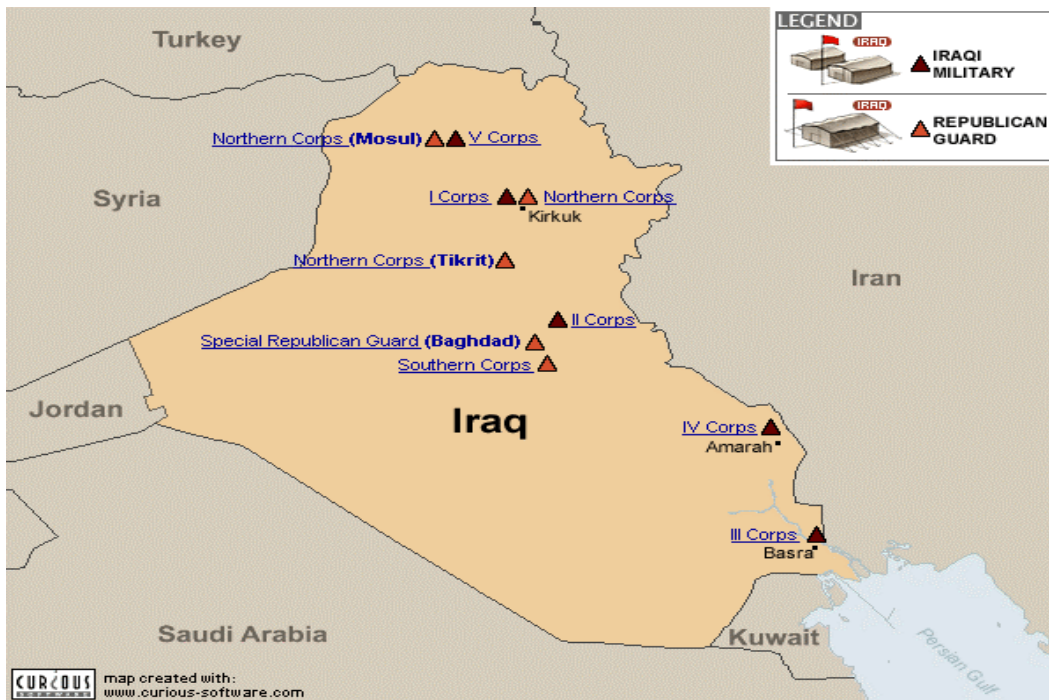
c) operativna cona Center

Za obrambo je bil odgovoren Huseinov mlajši sin Kusaj, poveljeval ji je Mizban Khadr Hadi in je pokrivala območje med južno cono in Bagdadom.

d) Operativna cona Bagdad

Strateško najpomembnejša cona, poveljeval ji je obrambni minister Sultan Hashim Ahmad al Jabburi. Obsegala je širše območje Bagdada. Za odločilno obrambo sedeža in poveljniškega mesta Sadama Huseina v Bagdadu so bile določene posebne enote republikanske garde. (Žabkar: 77–78)

Karta 1: Razmestitev Iraške vojske pred vojno

(»Iraq military maps«, <http://www.cnn.com/SPECIALS/2003/iraq/maps/>, 22. 10. 2005)

Pomembno dejstvo je, da je vojska Sadama Huseina, ki je štela brez rezervne sestave blizu 400.000 pripadnikov, enostavno izginila. Zavezniki so iskali samo najbolj izpostavljene vojaške predstavnike Sadamovega režima, nekaj je bilo ujetih. Predvideva se, da se je veliko število teh vojakov pridružilo ali novi iraški vojski ali različnim uporniškim skupinam.

4.2.2 Iraške varnostne sile

Po končanju glavnih bojnih dejavnosti 2. maja 2003 se je začelo usposabljanje in opremljanje nove iraške vojske s strani koalicijskih inštruktorjev.

Tabela 5: Številčno popolnjevanje iraških varnostnih sil do julija 2004

Mesec	Policija	Nacionalna garda	Oborožene sile	Mejne enote	Varnostne sile skupaj
Maj 2003	7.000–9.000	/	0	/	7.000–9.000
Junij	/	/	0	/	/
Julij	30.000	/	0	/	30.000
Avgust	34.000	670	0	2.500	37.170
September	37.000	2.500	0	4.700	44.200
Oktober	55.000	4.700	700	6.400	66.800
November	68.800	12..700	900	12.400	94.800
December	71.600	15..200	400	12.900	99.600
Januar 2004	66.900	19..800	1.100	21.000	108.800
Februar	77.100	27..900	2.000	18.000	125.000
Marec	75.000	33.560	3.005	23.426	134.991
April	80.016	23.123	2.367	18.747	124.253
Maj	90.803	24.873	3.939	16.097	135.712
Junij	83.789	36.229	7.116	18.183	145.317

(»Iraq Weekly Status Report, Department of State«, <http://www.state.gov/p/nea/rls/rpt/iraqstatus/2005/c15442.htm>, 20. 10. 2005)

4.3 Mednarodne organizacije

a) NATO

NATO je v konfliktu v Iraku sodeloval na dveh področjih, in sicer:

- Februarja 2003 je Turčija zaprosila za pomoč zvezo NATO (po 4. členu Severnoatlantske pogodbe), da ji pomaga pri preventivnih ukrepih, predvsem pred napadi z letalstvom in raketami s strani Iraka v primeru vojne. Članice NATA so se odločile ustreči Turčiji in so od februarja do aprila na njeno ozemlje namestile zmogljivosti protizračne in protiraketne obrambe.
- Tretjega septembra 2003 je Poljska uradno prevzela svoj sektor odgovornosti v Iraku, in ker ni imela zadostnih logističnih zmogljivosti, je zaprosila zvezo NATO za pomoč, ki ji je bila odobrena v komunikacijah, transportu in logistiki.

(»Nato in Iraq«, <http://www.nato.int/issues/iraq/index>, 15. 10. 2005)

b) ZDRUŽENI NARODI (ZN)

22. maja 2003 je bila v Varnostnem svetu ZN sprejeta resolucija, s katero so napotili v Irak posebnega odposlanca generalnega sekretarja ZN Ramarija Lopeza de Silvo, ki je imel nalogo usklajevati dejavnosti posameznih agencij ZN v pokonfliktni obnovi Iraka. Devetnajstega avgusta so uporniki izvedli teroristični napad na sedež UN v Iraku in de Silvo ubili. UN in veliko humanitarnih organizacij se je začasno umaknilo iz Iraka.

c) PREOSTALE MEDNARODNE ORGANIZACIJE

Prestale mednarodne organizacije, kot so Gulf cooperation council (GCC), Arabska liga in EU, so nasprotovale vojni v Iraku, niso pa igrale dejavne vloge v tem konfliktu.

(»UN news centre«http://www.un.org/apps/news/infocusRel.asp?infocus_ID=50&Body_Iraq&Body1=inspect, 10. 10. 2005)

2. FAZA (28. 6. 2004–15. 10. 2005)

4.4 Koalicija

a) julij 2004

Skupaj: 133 000

- ZDA: 112.000
- Koalicija: 21.000

b) Pregled prisotnosti števila koalicijskih vojakov v Iraku julij 2004–oktober 2005

Tabela 6: Preglednica prisotnosti števila koalicijskih vojakov v Iraku maj 2003–oktober 2005

Mesec	Vojaške enote ZDA v Iraku			Preostale koalicijske enote v Iraku	Skupno število tujih enot v Iraku
	Aktivni	Rezerva	Skupaj		
Julij	/	/	140.000	22.000	162.000
September	82.800	55.200	138.000	24.600	162.00

Oktober	82.800	55.200	138.000	24.000	162.000
November	82.800	55.200	138.000	24.000	162.000
December	92.800	55.200	148.000	25.000	173.000
Januar 2005	90.000	60.000	150.000	25.300	175.300
Februar	/	/	155.000	25.000	180.000
Marec	/	/	150.000	22.000	172.000
April	/	/	142.000	22.000	164.000
Maj	/	/	138.000	23.000	161.000
Junij	/	/	135.000	23.000	158.000
Julij	/	/	138.000	23.000	161.000
Avgust	/	/	138.000	23.000	161.000
September	/	/	138.000	22.000	160.000
Oktober	/	/	152.000	22.000	174.000

(»Iraq Index«, <http://www.brookings.edu/dybdocroot/fp/saban/iraq/index.pdf>, 17. 8. 2005)

c) Število vojakov iz koalicije v Iraku brez ZDA (maj–junij 2005)

Tabela 7: Število vojakov koalicije brez ZDA v Iraku, maj–junij 2005

Država	Število vojakov
VB	8.000
Južna Koreja	3.600
Italija	3.000
Poljska	1.700
Ukrajina	1.650
Avstralija	900–1.370
Gruzija	850
Romunija	800
Japonska	550
Danska	530
Bolgarija	400
Preostalih 16 držav	1.920

(Iraq index, <http://www.brookings.edu/dybdocroot/fp/saban/iraq/index.pdf>, 15. 10. 2005)

d) Sektorji odgovornosti

Karta 2: Sektorji odgovornosti zaveznikov

(»Coalition troops in Irak«, http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle_east/3873359.stm, 16. 8. 2005)

4.5 Irak – Iraške varnostne sile in uporniki

4.5.1 Iraške varnostne sile

Nadaljuje se usposabljanje in opremljanje nove iraške vojske s strani koalicijskih inštruktorjev ter inštruktorjev s strani NATA.

Tabela 8: Številčno popolnjevanje Iraških varnostnih sil od julija 2004

Mesec	Policija	Nacionalna garda	Oborožene sile	Mejne enote	Varnostne sile skupaj
Julij	31.300	36.229	7.700	19.859	95.088
Avgust	31.942	37.925	7.477	14.313	31.468
September	40.152	36.496	6.288	14.313	98.708
Oktober	44.728	41.261	6.861	18.148	110.998
November	49.455	43.445	6.013	14.593	113.506

December	53.571	40.115	14.500	14.267	118.009
Januar 2005	58.946	36.827	14.796	14.786	125.373
Februar	82.072*	59.689**		/	141.761
Marec	84.327	67.584		/	151.618
April	86.972	72.511		/	159.493
Maj	91.256	76.971		/	168.227
Junij	92.883	75.791		/	168.674
Julij	94.800	79.100		/	173.900
Avgust	101.000	81.900		/	182.900
September	104.300	87.800		/	192.100
Oktober	105.800	93.600		/	199.400

(»Iraq Weekly Status Report, Department of State« ,<http://www.state.gov/p/nea/rls/rpt/iraqstatus/2005/c15442.htm>, 20. 10. 2005)

- ❖ izurjeni in oboroženi
- ❖ operativni

4.5.2 Uporniki

a) Al Kaida

Je najnevarnejša uporniška skupina v Iraku, ki je izvedla vrsto odmevnih terorističnih napadov. Zanj je značilno, da vodi odlično medijsko kampanjo po internetu in TV. Skupina naj bi štela približno 3000 pripadnikov iz tujine (Sirije, Jemna, Sudana, Alžirije) in iraških sunitov. Njen vodja je Abu Musab al Zarkavi.

b) »Mehdijeva vojska«

Vodi jo šiitski radikalni vodja Mogtaba al Sadr. Udeleženi so bili v večje število spopadov s koalicijskimi silami. Pripadniki so predvsem mladi moški z juga Iraka in šiitskih delov Bagdada.

c) Sadamovi privrženci

Njihov center delovanja je okolica Faludže. So nekdanji pripadniki Sadamovih varnostnih sil in so dobro oboroženi ter usposobljeni.

d) Ansar al Islam

So pripadniki radikalne sunitske verske skupine in delujejo v goratih predelih severnega Iraka. Rekrutirajo se iz kurdskih plemen, ki so v medsebojnem konfliktu zaradi oblasti in sodelovanja s koalicijskimi silami. (»Insurgents in Iraq« http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4268904.stm, 10. 9. 2005)

4.6 Mednarodne organizacije

a) NATO

30. julija 2004 je NATO na prošnjo iraških oblasti v bližini Bagdada vzpostavil center za usposabljanje iraških varnostnih sil, kjer je zveza zadolžena za usposabljanje, opremljanje in tehnično pomoč tem silam, ni pa udeležena v bojnih dejavnostih.

(»Nato in Iraq«, <http://www.nato.int/issuses/iraq/index>, 15. 10. 2005)

b) ZN

14. julija 2004 generalni sekretar imenuje novega posebnega odposlanca za Irak, in sicer Ashrafa Jehangirija Qazija. V državi se nahaja tudi nekaj pripadnikov modrih čelad ZN, ki delujejo ločeno od koalicijskih sil in so namenjeni za zavarovanje dejavnosti ZN v Iraku.

(»UN news centre«http://www.un.org/apps/news/infocusRel.asp?infocus_ID=50&Body_Iraq&Body1=inspect, 10. 10. 2005)

5. ČAS KOT OBJEKTIVNI DEJAVNIK VOJNE V IRAKU

5.1 Čas kot zgodovinski pregled dogodkov pred in med vojno v Iraku

5.1.1 Kratka zgodovina Iraka od leta 1917 do vojne 2003

Da bi razumeli vzroke, ki so pripeljali do vojne leta 2003, moramo razumeti zgodovino Iraka.

Iraško zgodovino 20. stoletja so zaznamovale posledice zahodnega kolonializma, vmešavanje ZDA, nevarno vodstvo, hladna vojna in nafta. Irak je drugi na svetu po preverjenih količinah zalog nafte in je zato izvrstna poslastica za zahodne industrijske države.

Leta 1917 so britanske sile napadle Mezopotamijo in zasedle Irak, s čimer je dobila Britanija mandat nad ozemljem. Današnje iraške meje in tudi meje večine drugih držav Bližnjega vzhoda so na začetku 20. stoletja samovoljno načrtali Angleži in Francozi. Ti niso poznali ozemlja in jim

je bilo malo mar za plemenske povezave. Leta 1921 je britanski kolonialni urad spet napravil napako, ker je potegnil novo mejno črto čez južni Irak, da bi lahko nastala nova država Kuvajt. To je bilo storjeno zato, da bi Iraku preprečili dostop do Perzijskega zaliva. Ko je sedemdeset let pozneje Sadam Husein napadel Kuvajt, je trdil, da je državica vedno spadala k Iraku.

Leta 1932 so Irak priznali kot suvereno državo, ki je postala tudi članica društva narodov. Kralj je ostal lutka v rokah Angležev.

Po drugi svetovni vojni se je v dogajanje na Bližnjem vzhodu močnejše vpletla Amerika. Leta 1951 je oblast v sosednjem Iranu prevzel dr. Mohamed Mosadeg, ki je nacionaliziral naftne vire. V naslednjih letih so ga odstavili in namestili iranskega šaha – ta se je za to imel v veliki meri zahvaliti ameriški CIA.

Na drugi strani meje v Iraku je Sadam Husein začel dolgo, krvavo pot politike oblasti. Rodil se je 1937 in se 1956 pridružil socialistični baatistični stranki. Leta 1958 je iraški kralj, ki so ga ustoličili Angleži, padel v ljudskem uporu, ki ga je vodil Abda al Kvasim. Leto pozneje je bil Husein eden od teroristov, ki so bili vpleteni v poskus državnega udara proti Kvasimu, ki je bil v spopadu ranjen. Državni udar je spodletel, Husein je bil ranjen v nogo in zato prisiljen zbežati v Sirijo in nato v Egipt.

Obdobje med letoma 1963 in 1968 je Iraku prineslo zmedo. V drugem državnem udaru je CIA pomagala strmoglaviti Kvasima in za kratek čas je oblast v Iraku prevzela baatistična stranka. 1968 je Sadam Husein pomagal pri vodstvu druge vstaje, nakar je iraški voditelj postal general Ahmed Hasan Bakr. Baatistična stranka je veljala za dobro oblast. Huseina so imenovali za podpredsednika. Razvil je obsežno mrežo tajne policije, ki naj bi izkoreninila in uničila odpadnike.

1972 je Bakr podržaval nafto. Takoj zatem je začel predsednik Richard Nixon snovati zaroto za razveljavitev deklaracije, tako kot je storila Amerika že enkrat prej, ko je Iran podržaval nafto. Nixon je skupaj s šahom organiziral oborožitev iraških Kurdov proti Bakru. Irak se je znašel na ameriškem seznamu držav, ki so podpirale terorizem.

Proces je bil nenadoma ustavljen, ko sta podpredsednik Husein in šah dosegla soglasje o predaji nadzora strateško pomembnega prekopa Šat Arab v Perzijskem zalivu Iranu. Brž ko je imel šah prekop v svojih rokah, je se je ameriška podpora Kurdom ustavila. Pod Nixonom so ZDA pospešeno oboroževale Iran.

1979 se je v Iranu zgodil obrat, saj so šaha odstavili, oblast pa je prevzel ajatola Homeini, veliki nasprotnik ZDA. Med državnim udarom so uporniki opustošili ameriško veleposlaništvo v Iranu

in tamkajšnje diplomate zajeli kot talce. Zadrževali so jih 440 dni. Skoraj sočasno je Sadam Husein strmoglavil generala Bakra in prevzel popoln nadzor nad Irakom. Sadam je v sobo poklical vse svoje tekmece v stranki, kjer jih je tajna policija aretirala in postrelila. Od tedaj je imel absolutno oblast. 1980 je Husein napadel Iran. Iz strahu pred naraščajočim vplivom Rusije je začela Amerika intenzivno oboroževati Irak. Leta 1982 so izbrisale Irak s seznama držav, ki podpirajo terorizem. Dve leti pozneje so ZDA vzpostavile diplomatske stike z Irakom. V vojni z Iranom in proti upornim Kurdom je Husein uporabil kemično orožje, za kar naj bi vedele tudi ZDA. 1988 je iraška vojska spet prevzela nadzor nad Fao Penisulo in dobila vnovičen izhod v Perzijski zaliv. Medtem se je Reaganova administracija intenzivno pogajala z Iranom za izpustitev talcev, v zameno so jim prodali orožje, iztrženi denar pa namenili upornikom v Nikaragvi. (Rivers, Ritt: 13–23)

Iraško-iranska vojna se je končala 1988. Posledica je popolno uničenje iraškega gospodarstva. Ubitih ali ranjenih je bilo približno 800 tisoč Iračanov, materialna škoda je znašala 500 milijard dolarjev. (Žabkar, 71) Irak se je znašel v visoki zadolženosti, cene nafte so bile nizke. Husein je druge zalivske države obtožil gospodarske vojne proti Iraku. Dolgovi so začeli ogrožati obstoj države zato z izgovorom, da Kuvajt krade nafto Iraku tega napade. Drastično se spremeni ravnotežje naftnih sil na tem območju, ameriški dostop do nafte pa je postal ogrožen.

Tretjega avgusta so ZN z resolucijo 660 obsodili iraški napad na Kuvajt. 6. avgusta pa so proti Iraku uvedli gospodarske sankcije. Udarec je bil poguben, saj je Irak uvažal 70 % hrane. (Ritt, Rivers: 13–23)

Po napadu Iraka na Kuvajt 1990 je bila mednarodna skupnost enotna in OZN je avtoriziral uporabo sile. Veliko število držav v regiji se je pridružilo koaliciji, Savdska Arabija, ki meji na obe državi, pa je bila odskočna deska za operacijo koalicije 34 držav, ki so se pripravljale 5 mesecev. Zračni in raketni napad je trajal 6 tednov, preden se je začela kopenska operacija. V operaciji je sodelovalo 660.000 vojakov in samo 100 ur je bilo potrebnih za kopenske sile, da so iz Kuvajta pregnale iraške sile. 28. februarja so Irak in ZDA podpisale ustavitev ognja. Zalivske vojne je bilo konec. Imeli so 340 mrtvih, od katerih jih je četrtnina padla v »prijateljskem ognju«. (Cornish 2004: 137)

Posledice vojne so bile gospodarske sankcije proti Iraku, kar ga je še dodatno oslabilo. Prva zalivska vojna je povzročila Iraku dodatno škodo približno 230 milijard dolarjev, ubitih je bilo med 15 in 30 tisoč iraških vojakov. (Žabkar 2003: 71)

VS ZN je aprila 1991 sprejel resolucijo 687, s katero je namestil enote za nadzor orožja za množično uničevanje, imenovane UNSCOM.

Poleg tega so zavezniki prepovedali polete iraških zrakoplovov severno od 36. in južno od 33. vzporednika. Hkrati so preprečevali vsak poskus, da bi v coni prepovedi poletov obnovili delovanje iraške zračne obrambe. Tako je bil Irak od leta 1991 do vojne 2003 izpostavljen nenehnim napadom zavezniških zračnih sil. Strateško ohromljeni Irak ni več pomenil nevarnosti za sosednje države, saj je bilo očitno, da ni mogel zagotoviti nadzora niti nad svojim državnim ozemljem, prav tako pa zaradi prepovedi izvoza nafte ni mogel obnoviti gospodarske in vojaške moči. (Areh 2004: 118)

Po izgonu inšpektorjev OZN se je začela operacija Puščavska lisica, v kateri je bilo izvedenih 650 napadov in izstreljenih 415 raket na cilje v Iraku. (»Dod News briefing,http://www.defenselink.mil/transcripts/1998/t08201998_t820brfg.html 20. 12. 1998).

5.1.2 Priprave na operacijo Iraška svoboda

ZDA so leta 2003 izvedle operacijo v Iraku v vojaškem smislu samostojno, z manjšo pomočjo zaveznikov. Predsednik Bush je zatrjeval, da ima podporo več kot 40 držav, vendar je ta spisek vprašljiv, saj lahko na njem najdemo tudi Turčijo, ki napada ni podprla, prav tako ni dala na razpolago svojega ozemlja za operacije, po drugi strani pa na spisku ni Katarja, kjer je bilo nameščeno glavno poveljstvo. Poleg ZDA sta sile za neposredni spopad prispevali še Velika Britanija (45.000 vojakov) in Avstralija (2.000 vojakov).

Zelo velik problem nesodelovanja sosednjih držav je predstavljal prostor za postavitev številnih baz in velik prostor za razvoj ter bojno razporeditev sil. Nesodelovanje Turčije je pomenilo za načrtovalce zelo velik problem, saj je onemogočalo odprtje severne fronte. Poleg tega je politika pred načrtovalce postavila še nekaj omejitev: ena od takšnih je bila potreba po čim manjših civilnih žrtvah in materialnem uničevanju njihovih dobrin s ciljem čim boljšega sodelovanja po končanih spopadih. Večje število žrtev med zavezniškim osebjem bi prav tako lahko imelo hude politične posledice v posameznih članicah koalicije. Klimatski pogoji, ki jih je bilo treba upoštevati, so bili naslednja omejitev. Pogoji bojevanja poleti v Iraku bi bili lahko zelo problematični, kar je pomenilo, da se morajo operacije začeti najpozneje do konca aprila. Treba je bilo uskladiti politične priprave na vojno z vojaškimi pripravami.

Poveljstvo osrednjeazijskega in bližnjevzhodnega vojskovališča (CENTCOM) na čelu z generalom Thommyjem Frankom, je upoštevaloč razlike v kakovosti orožja, opreme in izurjenosti ter značilnosti zemljišča z vsemi naravnimi ovirami, ocenilo, da bi potrebovali za napad na Irak vsaj tri zavezniške armadne korpuse z od 400.000 do 500.000 vojaki in s podporo taktične letalske armade. (Žabkar 2003: 82)

Zaradi teh razlogov se je poveljstvo operacije (CENTCOM) zavzemalo za »odskočno desko« za napad tudi iz Savdske Arabije, Jordanije in Turčije. Ameriški diplomaciji ni uspelo dobiti soglasja niti ene od teh držav.

Po navedbah dr. Žabkarja (Žabkar 2003: 82) je imel gen. Franks v sredini marca 2003 na razpolago 250.000 pripadnikov oboroženih sil, od tega 140.000 pripadnikov kopenske vojske.

Ker ameriški pritiski na Turčijo in Savdsko Arabijo niso bili uspešni, so se ZDA pri napadu na Irak lahko oprle le na kuvajtsko temeljišče ter na logistično-letalske baze v Omanu, Združenih arabskih Emiratih in Katarju. Z zožitvijo temeljišča sta odpadli dve najbolj idealni različici napada, in sicer napad na Bagdad iz treh smeri (Kuvajt, Jordanija, Turčija) ter napad na Bagdad iz dveh smeri (Kuvajt ali Savdska Arabija in Turčija). Preostala jim je le najmanj ugodna različica bočnega napada iz Kuvajta, ki je Iračanom olajševala obrambo, saj so lahko svoje glavne sile razmestili med rekama Evfrat in Tigris od kuvajtske meje do Bagdada. Razporedili so jih lahko na večjem številu zaporednih obrambnih pasov, pri tem so se lahko uprli na utrjena mesta in na velike naravne ovire reke Tigris in Evfrat ter Šat el Arab, močvirja in mrežo kanalov, ki prepleta medrečje. (Žabkar 2003: 82)

Wilkinson in Garden navajata, da so zavezniki načrtovali napad s severa iz smeri Turčije in z juga iz Kuvajta. Severno fronto naj bi vodila 4. mehanizirana pehotna divizija, podprta s kurdsкими silami. Z juga naj bi napad vodila 3. mehanizirana pehotna divizija v zahodni smeri reke Evfrat (Najaf, Karbala, Hillah) in glavni element ameriški ekspedicijski korpus mornariške pehote (Marine Corps Expeditionary Force), ki bi deloval po vzhodni smeri proti Bagdadu vzdolž reke Tigris skozi al- Kut. Angleška 1. oklepna divizija naj bi vodila napad proti polotoku al-Faw, Umm Qasr do drugega največjega iraškega mesta Basre. S tem bi zavarovala desni bok glavnih sil, ki bi napredovale proti Bagdadu. Zračno desantne sile (101., 82. padalska divizija ZDA in 16. zračnodesantna divizija VB) so bile namenjene za strateško rezervo in za zasedbo strateških ciljev, kot so naftni vrelci, letališča itd. (Cornish 2004: 126)

Tak koncept je predvideval hitro vzpostavitev premoči v zraku, natančne napade letalskih sil na iraško infrastrukturo, vojaške centre in komunikacijske sisteme. Obenem je predvideval hiter

prodor kopenskih sil s severa in juga proti Bagdadu. Načrtovali so kontrolo ozemlja zahodnega dela Iraka zaradi morebitnih napadov na Izrael ter kontrolo naftnih vrelcev s ciljem preprečitve njihovega zažiga. To je bila naloga posebnih sil.

Tradicionalno razmerje sil v vojni je bilo do sedaj 1 : 3 v prid napadalcev. V operaciji Iraška svoboda se je to razmerje krepko spremenilo. Koalicijske sile so šle v napad z minimalnim številom kopenskih sil, ki jih je bilo skoraj za polovico manj kot v Zalivski vojni leta 1991, tankov pa za tretjino manj.

Koalicijski koncept operacije je imel zagovornike v dveh smereh, in sicer ena smer je zagovarjala hiter prodor z lažjimi manevrskimi silami, stara vojaška šola pa je zagovarjala veliko vojaško silo – pravzaprav je šlo za ostanke razmišljanja med hladno vojno.

Obrambni minister Donald Rumsfeld je izbral možnost, ki je bila v tem trenutku tudi edina izvedljiva, in sicer napad z manjšimi visoko manevrsko sposobnimi in usposobljenimi silami s ciljem v čim krajšem času prodreti do Bagdada in uničiti Sadama Huseina.

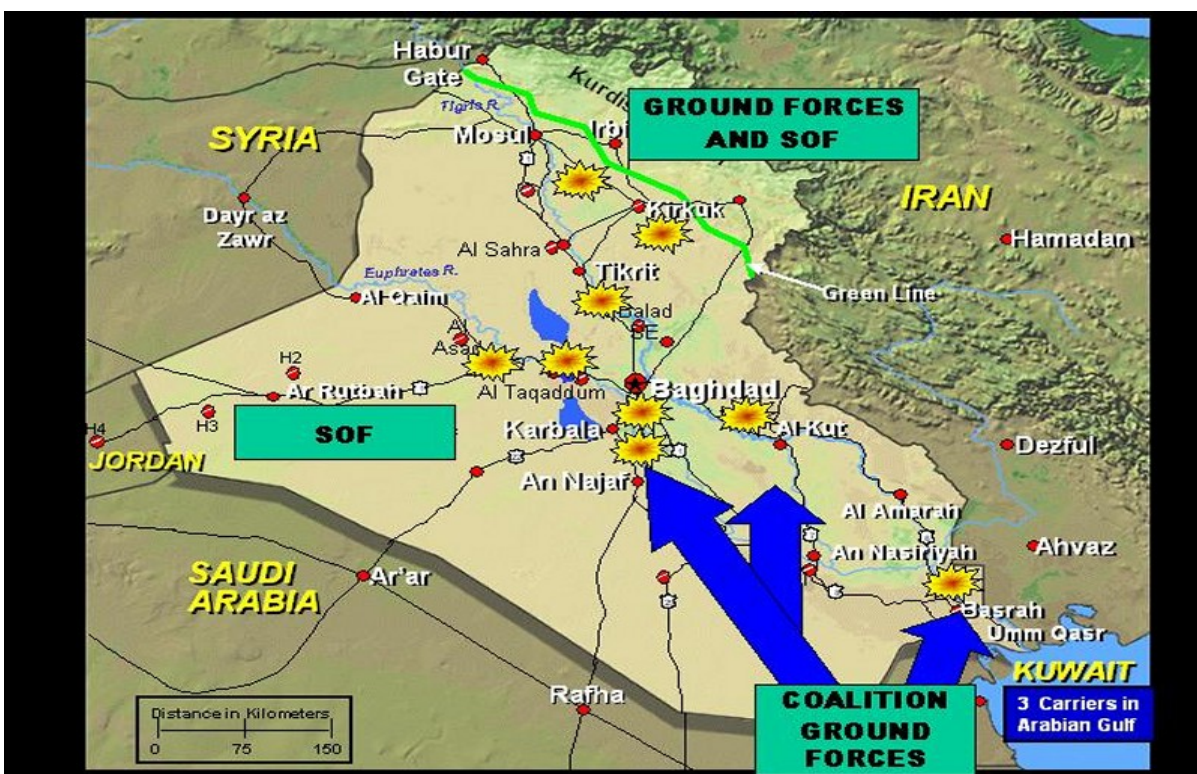
Poveljstvo zavezniške operacije Iraška svoboda se je odločilo, da bo hkrati izvajalo 3 operacije: 1) operacijo strateških letalskih sil in mornarice za likvidacijo Sadama Huseina; 2) zračno-kopensko operacijo z ameriško in britansko kopensko vojsko, ameriško mornariško pehoto in taktičnimi letalskimi silami ter 3) operacijo posebnih sil, ki so imele v iraškem Kurdistanu nalogo, da povežejo vsa kurdska gibanja za skupen napad s severa.

V drugi zavezniški vojni proti Iraku, ki ni imela omejenega cilja, kot ga je imela prva, v kateri je bil cilj »samo« osvoboditev Kuvajta, so morali za radikalen cilj odstranitve Sadama Huseina prodreti 500 km do Bagdada, v katerem živi 5 milijonov ljudi. Pričakovati je bilo, da se bo Sadam odločno branil prav v tem mestu in njegovem zaledju. Tveganje, da bi se med boji in letalskimi napadi iraško ljudstvo začelo množično preseljevati in bi bilo veliko žrtev, je bilo zelo veliko. (Cornish 2004: 112)

Zaradi navedenih vzrokov so morali zavezniki v zadnjem trenutku temeljito spremeniti svoje načrte; skladno z danimi razmerami so oblikovali tri zavezniške korpuse: glavna sila je bil peti korpus kopenske vojske ZDA, ki je vključeval 3. pehotno divizijo, brigado 82. padalske divizije in 101. zračno divizijo ter je imel nalogo s hitrim prodorom skozi puščavo doseči Al Najaf v osrednjem Iraku, od koder naj bi se nato prebil čez Evfrat in Tigris do Bagdada. Desni bok petega korpusa sta zavarovala britanska operativna skupina z nalogo zavzeti Basro in ameriški ekspedicijski korpus mornariške pehote z nalogo zavzeti Nasirijo, potem pa nadaljevati prodor proti Al Kutu na reki Tigris in od njega do Bagdada. Oba zavezniška korpusa sta delovala bočno

od osi prodora ameriškega petega korpusa ter naj bi hkrati odrezala tretji in četrti iraški korpus redne vojske od njihove glavnine ter s tem olajšala zavezniškemu petemu korpusu, da z varnim bokom čim hitreje prodre na sever. Britanski korpus je z izvedbo svoje naloge zagotavljal tudi, da tretji iraški korpus ne bi mogel s polotoka Al Faw z balističnimi in aerodinamičnimi raketami obstreljevati glavne zavezniške logistične baze v Kuvajtu, ki je imela nalogo, da s hitrimi prevozi goriva in streliva zagotovi nemoten potek celotne operacije. Pričakovalo se je, da bo ameriškemu petemu korpusu kopenske vojske in korpusu mornariške pehote uspelo obkoluti Bagdad do 5. oziroma 10. aprila. (Žabkar 2003: 86)

Karta 3: Napad na Irak

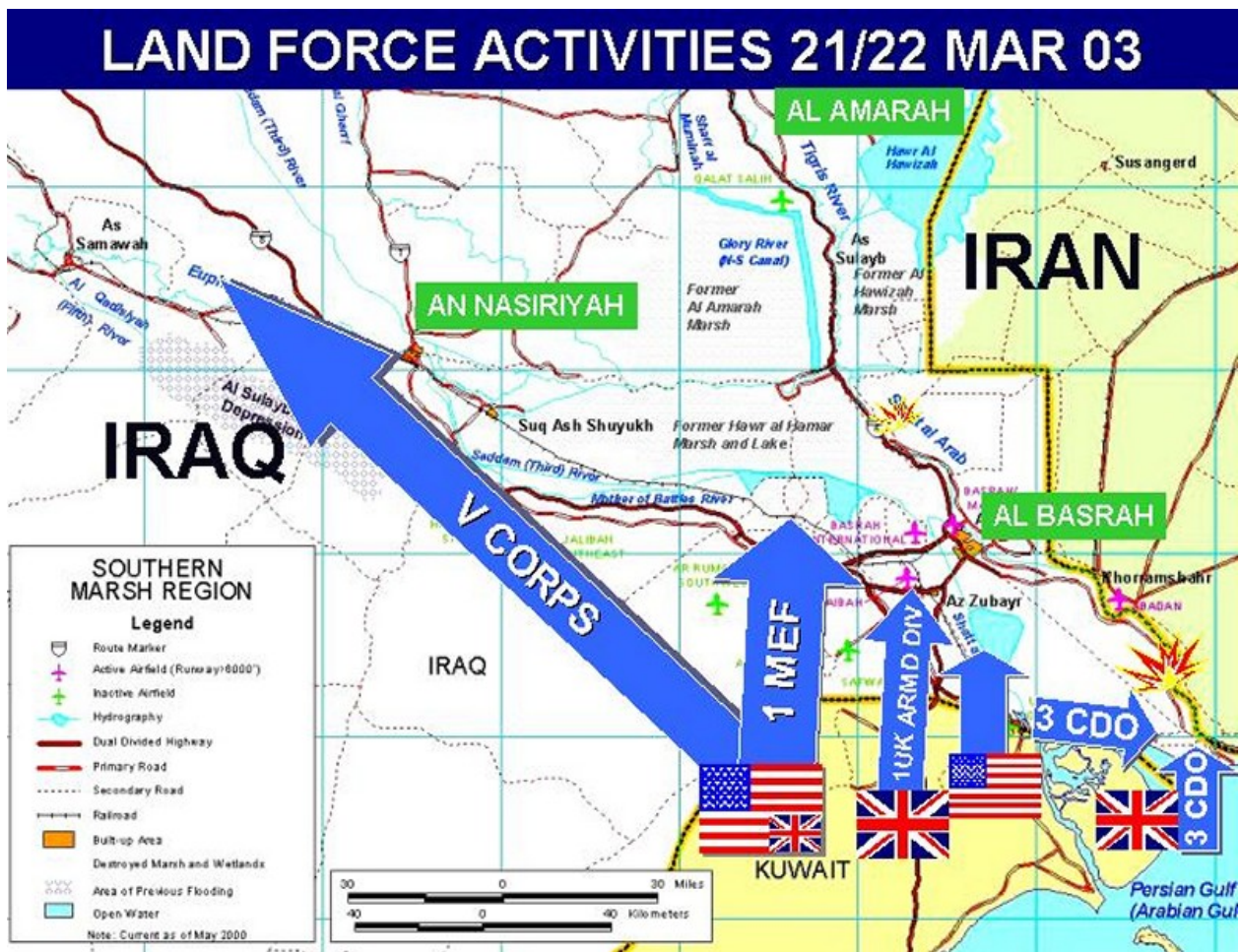

(»OIF maps« http://www.globalsecurity.org/military/ops/iraqi_freedom-ops-maps_03-2003.htm, 2. 11. 2005)

5.1.3 Potek vojaških operacij v operaciji Iraška svoboda

5.1.3.1 Prvi teden: 20.–27. 3. 2003

Karta 4: Smeri napada zaveznikov

(»OIF maps«, http://www.globalsecurity.org/military/ops/iraqi_freedom-ops-maps_03-2003.htm, 2. 11. 2005)

Vojna se je začela zgodaj zjutraj 20. marca 2003 z izstrelitvijo 36 vodenih raket Tomahawk z zmeriških ladij v Perzijskem zalivu in Rdečem morju na cilje, kjer naj bi se po zagotovilih obveščevalcev CIE nahajal Sadam Husein. (New York Times, 21. 3. 2003) Raketni napad je spremljal tudi napad s pametnimi bombami iz letal. Irak je izstrelil nekaj raket, ki niso povzročile nobene škode. Ves dan so potekali zračni napadi na pomembnejše vojaške cilje tako z raketami kot pametnimi bombami. Sprednji elementi 3. ameriške mehanizirane divizije so začeli prodirati proti Nasiriji, 1. britanska oklepna divizija in ameriški ekspedicijski korpus mornariške pehote pa proti Basri in naftnim terminalom v Umm Qasr.

Drugi dan so se boji nadaljevali v smeri Basre, kamor je napredovala 7. oklepna brigada (znane »puščavske podgane«) iz 1. britanske oklepne divizije, in v smeri Nasirije kamor je napredovala 3. ameriška mehanizirana divizija. Na jugu so glavni spopadi potekali za polotok al-Faw in za pristanišče Umm Qasr. Na zahodu so posebne sile zavzele dva strateške cilja: iraški letališči H2

in H3. Sile 3. ameriške mehanizirane pehotne divizije so hitro prodirale proti Nasiriji in so v 48 urah napredovale 160 km od kuvajtske meje. Po treh dneh skupne zračno-kopenske operacije je bilo jasno, da sta osvojena tudi Umm Qasr in da so enote v Basri obkoljene.

Štiri dni po invaziji so Marinci zasedli mostova čez reko Evfrat in prehod je odprl dve smeri proti Bagdadu. V smeri zahoda skozi Najaf do Karbale se je usmerila 3. ameriška mehanizirana pehotna divizija, ki zaobide Nasirijo, v drugo smer proti vzhodu pa 1. ameriški ekspedicijski korpus mornariške pehote. 26. in 27. marca se je vreme poslabšalo in prineslo peščene viharje, kar je skušala izkoristiti iraška stran, ki je napačno predvidevala, da premiki enot zaradi viharja ne bodo odkriti, in izvesti protinapad z eno divizijo republikanske garde v smeri Najafa, kjer se je nahajal peti korpus, in z eno divizijo republikanske garde v smeri al-Kut-a, kjer so se nahajali marinci. Ta časovna točka je bila za zaveznike zelo kritična. Njihove razvlečene oskrbovalne poti so bile cilj napadov gverilcev v zaledju, enote redne iraške vojske se niso predale, kot je bilo predvideno, koalicijske sile so se bojevale pet ali šest dni in so potrebovale hrano, vodo in gorivo, 4. ameriška mehanizirana pehotna divizija pa še ni bila pripravljena za delovanje. Ker sta dve diviziji republikanske garde zapustili svoje pripravljene obrambne položaje in bili ranljivi za letalske napade, so se zavezniki zavedali, da bo veliko odvisno od uspešnosti letalskih udarov.

Podobna zgodba se je odvijala na jugu v okolici Basre, kjer so skušali podoben protinapad izvesti pod okriljem megle, a je bil neuspešen. V teh okoliščinah se je poveljnik zavezniških sil gen. Franks odločil, da s ciljem razbremenitve sil na jugu odpre severno fronto, in sicer s pripadniki 173. zračno desantne brigade, ki se bi pridružila posebnim enotam in kurdskim silam na severu, tako da se je odprla tudi severna fronta. Kot strateška rezerva je bila uvedena 82. zračno desantna divizija.

Po dveh dneh peščenega viharja se je vreme umirilo, tako da sta bila protinapada zaustavljena, britanski marinci so zavzeli polotok al-Faw, marinci ZDA pa zasedli strateško pomembno črpališče nafte Rumayal. Zvrstilo se je več letalskih napadov na iraške voditelje v Bagdadu. Obe zavezniški enoti sta napredovali proti Bagdadu na vsega 110 km. Vsi pomembni mostovi so bili v koalicijskih rokah, na zahodu so posebne sile držale v svojih rokah vsa pomembnejša letališča.

Žabkar v svoji analizi vojne v Iraku (Žabkar 2003: 61–92) navaja dvom o korektnosti iraških visokih poveljnikov, saj naj bi se ti po navedbah ruskih virov dogovorili s CIO za sodelovanje. V kritičnem trenutku, ko se je pričakovalo, da se bodo začeli najpomembnejši boji med petim korpusom in korpusom mornariške pehote z iraškim južnim korpusom republikanske garde, je nastalo nepričakovano zatišje. Ti naj bi ukazali, da se mostovi čez reko Tigris pustijo

nedotaknjeni, naj zapustijo tehniko in se umaknejo. Od dvajsetih mostov je bil poškodovan le eden. Znano je namreč, da so mostovi za vse vojske pomembni strateški objekti, ki jih vedno že v miru pozorno pripravljajo za rušenje. Dejstvo, da so mostovi prišli v zavezniške roke v brezhibnem stanju in da ni bilo iraških ujetnikov, omogoča sklep, da je res šlo za izdajo velikih razsežnosti.

5.1.3.2 Obleganje Basre – operacija Sinbad (21. 3.–7. 7. 2003)

Po drugem dnevu bojev je bilo strateško mesto Umm Qasr zavzeto in 1. angleška oklepna divizija se je usmerila proti Basri. 22. marca je bilo zasedeno letališče. Namen poveljnika je bil obkoliti mesto in izvesti napad na vojaško poveljstvo in sedež stranke Baath. 25. marca je bila Basra obkoljena. Izvedeno je bilo več tankovskih izpadov s strani iraške vojske, vendar so bili vsi zaustavljeni in uničeni. 30. marca po 15 urah bojev zavezniki zasedejo predmestje Abu al Khasib. Zavezniki so pričakovali vstajo šiitov v mestu, vendar se to ni zgodilo. Spomini na leto 1991, ko so jih zavezniki pustili na cedilu, je bilo še živo. Vse do 7. aprila so Britanci preverjali možnosti za uničenje obrambe. Tega dne so zgodaj zjutraj s tanki in oklepnimi vozili v treh kolonah vdrti v center mesta in ga zasedli. (Cornish 2004: 128)

5.1.3.3 Bitka za Bagdad (1. 4.–10. 4. 2003)

Pred napadom na Irak je prevladovalo mišljenje, da ima Sadam Husein načrt povleči koaličijske sile v boje v Bagdad. Obveščevalci so poročali, da je Sadam okoli Bagdada s specialnimi silami republikanske garde oblikoval dva koncentrična kroga s približno 40.000 vojaki v zunanjem krogu in 20.000 v notranjem.

16. marca je Sunday Times poročal o 120.000 vojaki in 700 tankih, razporejenih v tri koncentrične kroge. V zunanjem naj bi bile tri divizije republikanske garde s 50.000 vojaki; v srednjem naj bi bile specialne sile s 45.000 vojaki; v notranjem krogu pa neposredno varovanje Sadama in visokih predstavnikov režima s približno 20.000 pripadniki specialnih sil republikanske garde in nekaj tisoč varnostniki. Obveščevalci so opozarjali na možnost uporabe kemičnega orožja v primeru preboja zunanjega kroga.

Koalicija se je odločila, da ne bo igrala Sadamove igre in bo skušala s premočjo v tehniki odkriti in uničiti strateške točke iraške obrambe. Že od začetka vojne je bila obramba Bagdada deležna

neprekinjenega bombardiranja ključnih točk. S 1. aprilom so zavezniške sile okoli Bagdada začele intenzivno preverjanje iraških položajev in odkrivanja šibkih točk. Po prvih začetnih bojih se je spet zgodilo nekaj čudnega, in sicer strmo je začela naraščati predaja iraških vojakov. 3. aprila je ameriški ekspedicijski korpus mornariške pehote, ki je napadal na vzhodu, zasedel strateško mesto al-Kut in pregnal bagdadsko divizijo brez odpora. Z zasedenimi mostovi čez reko Tigris je korpus nadaljeval manever proti diviziji al-Nida.

Na zahodu je 3. ameriška mehanizirana pehotne divizija, podprta s 101. in 82. padalsko divizijo, obkolila in onesposobila diviziji Medina in Nebuchadnezzar v mestu Karbala. S prečkanjem Evfrata ji je bila odprta pot v Bagdad. S tem je bil prebit zunanji krog, kar je pomenilo možnost uporabe kemičnega orožja s strani Iračanov.

Nekaj v obrambi Bagdada je bilo hudo narobe, saj so bili slabo branjeni celo mostovi čez Evfrat in Tigris, ki so vodili naravnost v center Bagdada.

4. aprila so zavezniki napadli bagdadsko letališče in ga 5. aprila z enotami 3. ameriške mehanizirane pehotne divizije in specialnimi silami zasedli. Problem logistične zagotovitve je bil z tem rešen. 6. aprila je bil Bagdad popolnoma obkoljen s 101. padalsko divizijo, ki je pritiskala s severa, marinci, ki so pritiskali severovzhodno in jugovzhodno, ter 3. ameriško mehanizirano pehotno divizijo z vzhoda in jugovzhoda. Odpor v mestu je bil neorganiziran. Da ne bi zmanjšali tempa, so zavezniki izvedli »izvidništvo s silo« s 30 tanki M1A1 Abrams in oklepnimi vozili pehote v center mesta. V tem času se je iz mesta začelo pomikati ogromno civilnih vozil s civilisti ali vojaki, preoblečenimi v civiliste, ki so hoteli zapustiti mesto. Mesto je bilo v rokah zaveznikov. Simbolični trenutek zavzetja mesta je znani prizor zrušitve kipa Sadama na Trgu Firdos 9. aprila 2003. (Cornish 2004: 131)

5.1.3.4 Padec Kirkuka, Mosula in Tikrita

Sedem dni po začetku vojne so se kurdske sile ob podpori ameriških in britanskih posebnih sil ter koalicijskih zračnih sil približale Kirkuku in Mosulu, ki sta padla v roke Kurdom 10. aprila, ti pa so se morali iz mesta umakniti zaradi pritiska Turčije. Zelo pomembno vlogo je odigralo letališče Harir, na katerem se je izkrcala 173. padalska brigada in s katerega so iraške sile že prej umaknile zaradi zasedbe ugodnejših položajev na jugu.

Nekaj enot se je iz Bagdada umaknilo v Tikrit, in ko so ga zavezniki napadli, je divizija republikanske garde Adnan, ki naj bi branila mesto, izpuhtela. Marinci so zasedli center mesta, kjer je bil sedež stranke Baath in Sadamovo rojstno mesto.

Prvega maja 2003 je predsednik Bush razglasil konec glavnih spopadov. Po padcu režima Sadama Huseina in zavzetju iraškega ozemlja so se zavezniki prednostno lotili iskanja voditeljev prejšnjega režima s Sadamom na čelu. Veliko preglavic sta jim povzročila plenjenje in organizirani kriminal. Zaveznike je čakalo še veliko dela: vzpostaviti je bilo treba varnostni sistem, saj so bili izpostavljeni neprekinjenim napadom upornikov. (Cornish 2004: 132)

Po 1. maju 2003 so koalicijske sile izvedle 155 večjih ali manjših operacij na ozemlju Iraka. («ongoing military operationa«, [http:// www.globalsecurity.org/military/ops/iraq_ongoing_mil_ops.htm](http://www.globalsecurity.org/military/ops/iraq_ongoing_mil_ops.htm), 29. 10. 2005)

6. POSLEDICE 1. in 2. FAZE VOJNE V IRAKU

Zaradi lažje primerjave in analize tako človeških izgub kot materialnih in političnih posledic vojne v Iraku le teh nisem obravnaval ločeno po fazah , ampak so predstavljene kot celota. Pri človeških izgubah sem se omejil le na mrtve in ranjene.

6.1 Človeške žrtve

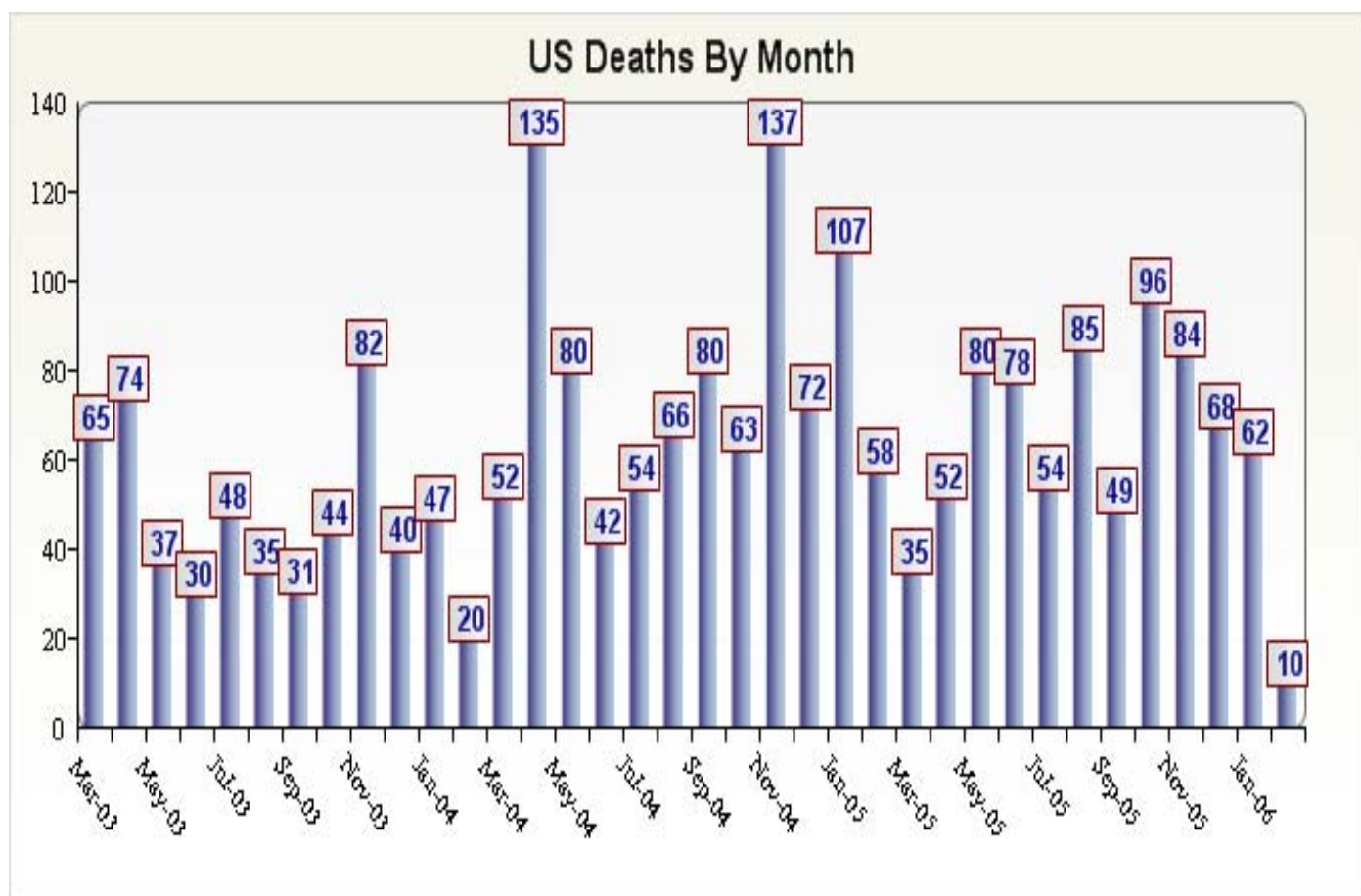
6.1.1 ZDA

Tabela 9: Mrtvi in ranjeni ZDA

ZDA		
LETO	MRTVI	RANJENI
2003	486	2409
2004	848	7989
2005	846	5944
SKUPAJ	2180	16342

(»ZDA izgube« <http://www.icasualties.org/oif/default.aspx>, 25. 1. 2006)

Graf 1: Mrtvi ZDA

(»ZDA mrtvi po mesecih« http://icasualties.org/oif/US_chart.aspx, 12. 1. 2006)

V diagramu vidimo, da je prvo večje število žrtev po končanju glavnih bojnih dejavnosti zahteval november 2003, ko so se kot posledica raketnih napadov zrušili trije helikopterji. To je vzrok za 34 žrtev.

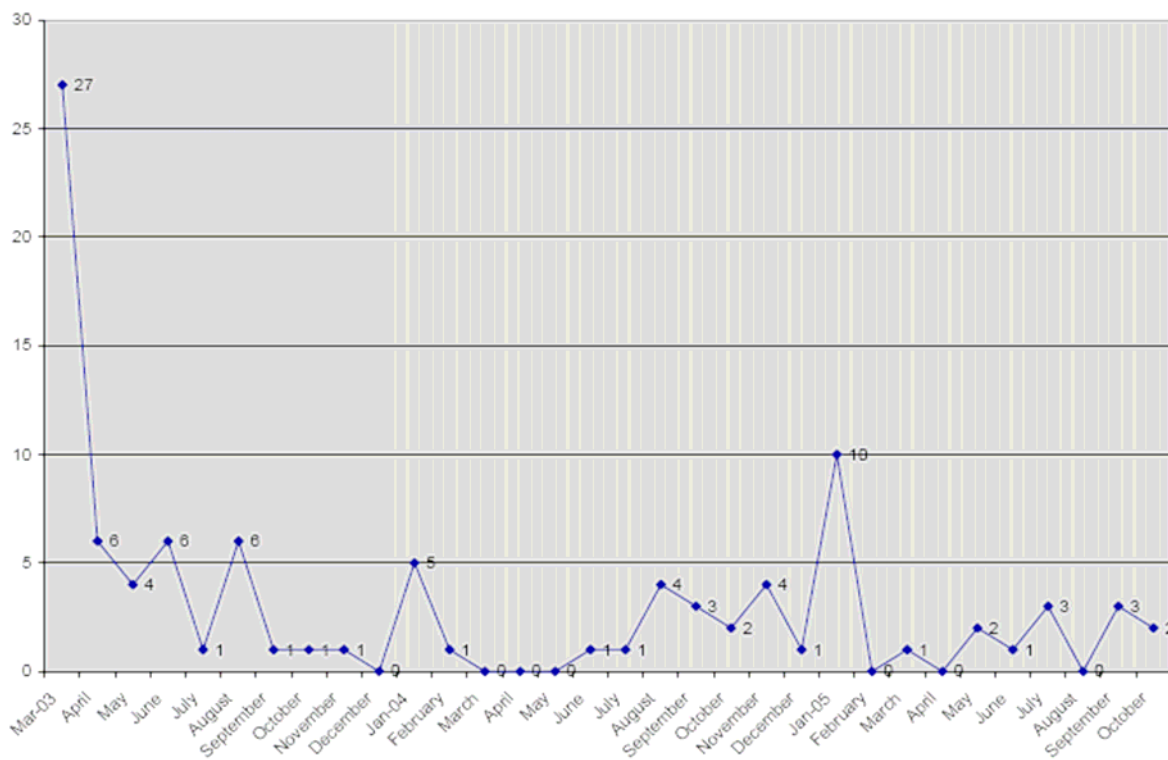
Naslednji skok žrtev je v aprilu in novembru 2004, ko so zavezniki izvedli operaciji proti upornikom predvsem v okolici Faludže oziroma v t. i. sunitskem trikotniku.

V maju in oktobru 2005 je znova zaznati povečano število žrtev, kar je posledica povečanih dejavnosti koalicijskih sil, v katerih so skušali uničiti upornike predvsem ob iraško-sirski meji.

Če primerjamo prvo in drugo fazo ugotovimo, da je število mrtvih v prvi fazi 820 v drugi fazi pa 1208 kar pomeni, da so bile žrtve veliko večje v drugi fazi, kar je nasprotno od ostalih članov koalicije, ki so imeli v glavnem žrtve med vojno marca in aprila 2003, kasneje pa se število žrtev bistveno zmanjša.

6.1.3 Velika Britanija

Graf 3: Izgube VB

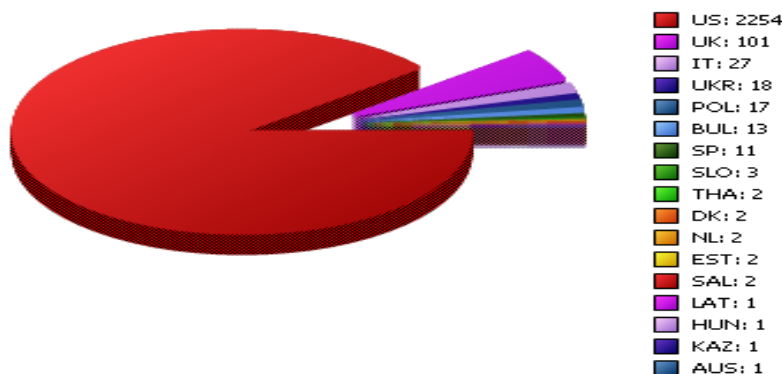
(»Casualties operation telic«, <http://www.operations.mod.uk/telic/casualties.htm>, 22. 9. 2005)

Izgube od 19. marca 2003 do 26. oktobra 2005. **Skupaj: 97.**

OS VB so večino žrtev utrpeli pri samem napadu na Irak v marcu in aprilu, pozneje so se izgube zmanjšale. Če primerjamo prvo in drugo fazo vojne v Iraku lahko opazimo, da so imeli v prvi fazi 60 žrtev in v drugi 37.

6.1.2 Zavezniki

Graf 2: Število padlih v zavezniški koaliciji

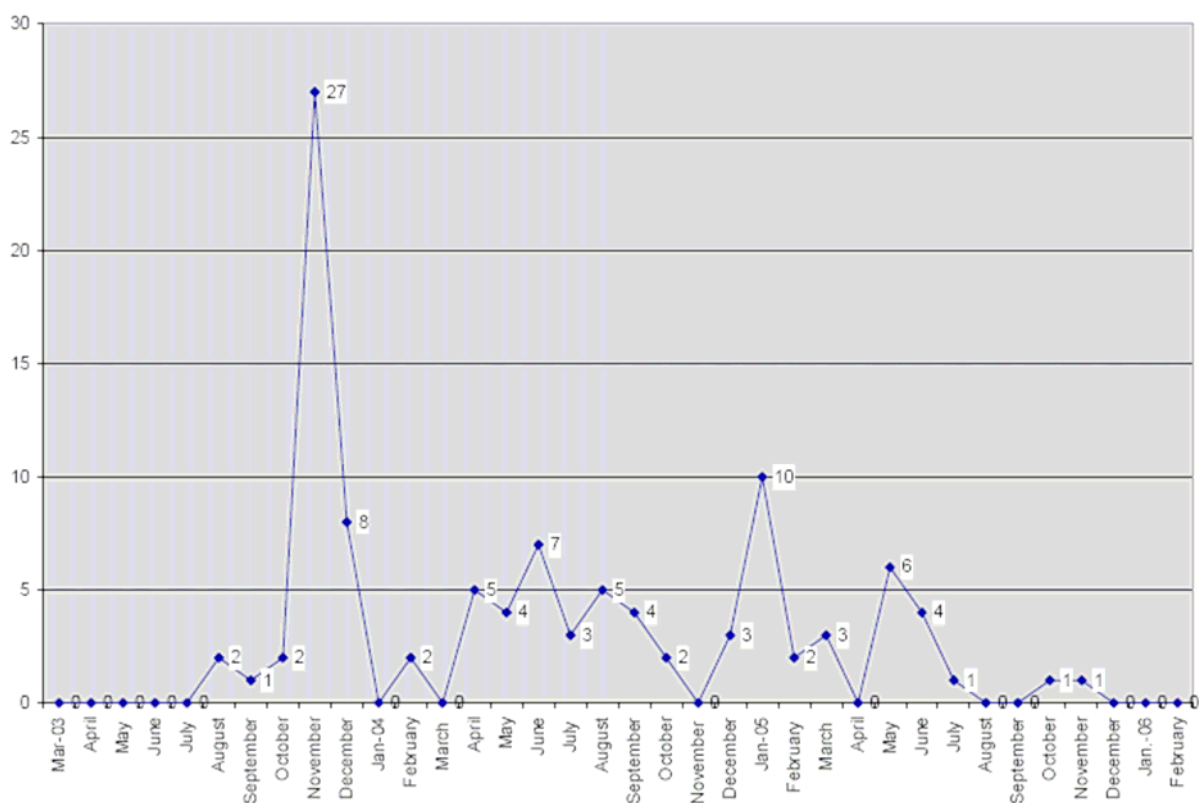

Copyright © 2006 iCasualties & Lunaville

(»Deaths by coalitions forces«, <http://icasualties.org/oif/PieCountry.aspx>, 28. 1. 2006)

Iz grafa lahko razberemo, da je daleč največ žrtev med pripadniki OS ZDA. Na drugem mestu so VB, tretjem pa Italijani, ki so večino žrtev utrpeli ob terorističnem napadu na njihovo bazo. Relativno veliko število žrtev je še med pripadniki ukrajinskega, poljskega, bolgarskega in španskega kontingenta.

Graf 3: Število žrtev med zavezniki po mesecih brez VB in ZDA

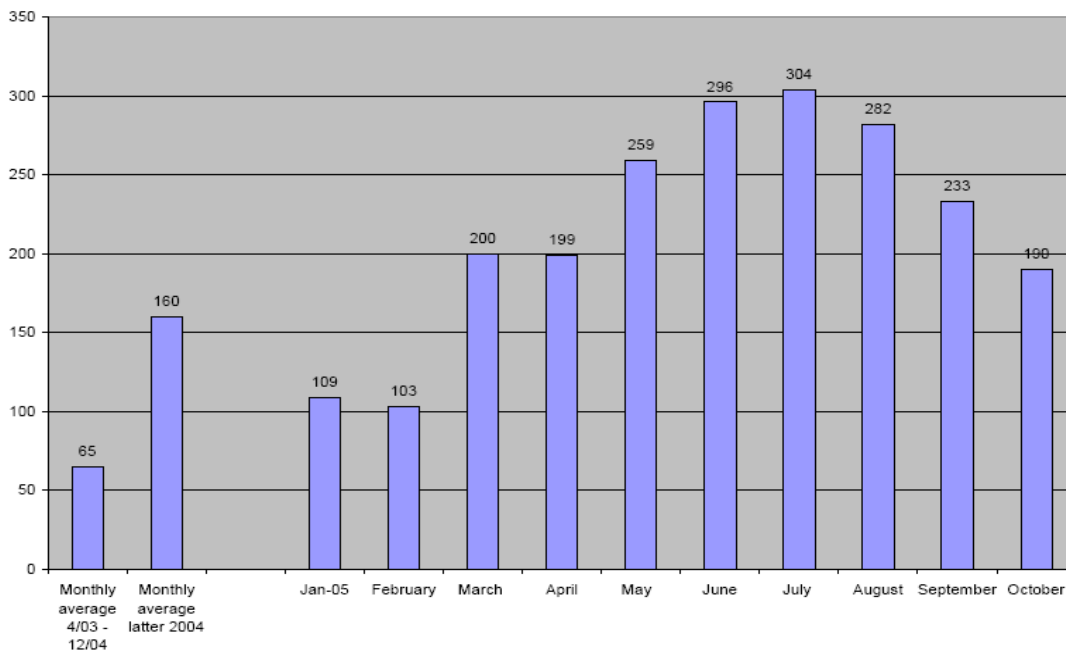

(»Casualties operation telic«<http://www.brookings.edu/fp/saban/iraq/index.pdf>, 15. 1. 2006)

Iz zgornjega grafa je razvidno, da so imeli zavezniki brez ZDA in VB v 1. fazi 58 žrtev, v drugi pa 43 žrtev, kar kaže na podoben trend padanja števila žrtev kot pri VB.

6.1.4 Izgube iraških varnostnih sil

Graf 4: Izgube novih iraških varnostnih sil

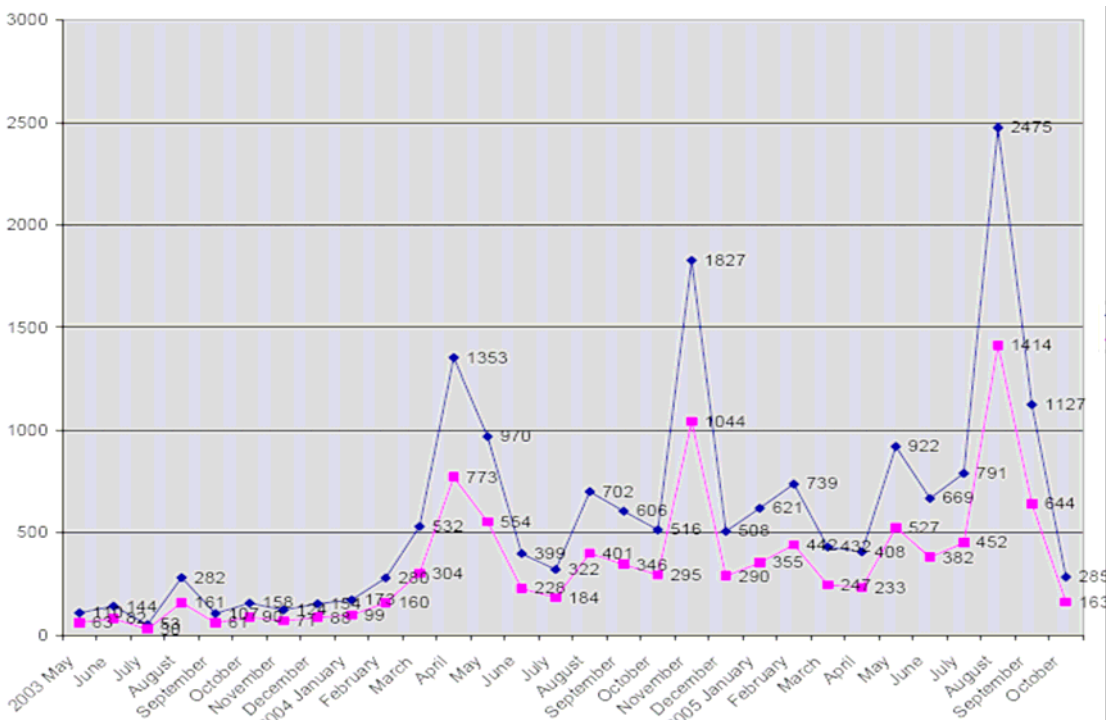
(»Casualties operation telic«, <http://www.icasualties.org/oif/IraqiDeaths.aspx>, 20. 9. 2005)

Izgube od 19. marca 2003 do 26. oktobra 2005. **Skupaj: 3475**

Kot lahko razberemo iz grafa, iraške varnostne sile pred letom 2005, torej v celotni 1.fazi vojne še niso igrale tako pomembne vloge, temu primerne so tudi žrtve. Število žrtev se naglo večja skupaj s civilnimi žrtvami v poletnih mesecih leta 2005, pred odločitvijo o novi iraški ustavi v oktobru.

6.1.5 Žrtve med iraškimi civilisti

Graf 5: Žrtve, iraški civilisti

(»Casualties operation telic«, <http://www.brookings.edu/iraqindex>, 17. 9. 2005)

Zgornja meja

Spodnja meja

Od maja 2003 do 26. oktobra 2005. **Skupaj: od 10.183 do 17.789.**

Ker se podatki o številu civilnih žrtev razlikujejo, je v tem grafu prikazana zgornja in spodnja meja števila žrtev. Največja odstopanja zaznamo v aprilu, maju in juniju 2004, torej zadnjem delu 1.faze vojne, ko se sprejema začasna iraška ustava in se izvrši predaja oblasti začasni iraški vladi. Nov skok je zaznati konec leta pred prvimi večstrankarskimi volitvami. Največje število žrtve v zelo kratkem času imamo v avgustu 2005, ko se zgodi nesreča med verskim obredom zaradi lažnega bombnega preplaha, v kateri umre čez 1000 civilistov, obenem pa uporniki izvedejo več napadov z avtomobili bombami. V 2. fazi vojne v Iraku se število žrtev med civilnim prebivalstvom poveča.

6.1.6 Žrtve med vojaki režima Sadama Huseina

Vojska Sadama Huseina je dobesedno razpadla. Veliko vojakov se je preobleklo in bojevalo v civilnih oblačilih na strani upornikov ali pa so se priključili novi iraški vojski, tako da je število žrtev med njimi zelo težko določiti saj podatkov preprosto ni.

6.2 Materialne posledice

Materialne posledice vojne v Iraku je čutiti veliko manj kot po vojni leta 1991. Vzroka sta dva: prvi je, da so se zavezniki v drugo veliko bolje pripravili v smislu natančnosti zadevanja ciljev in omejevanju prizadejanja postranske škode, tako da je bila infrastruktura le delno poškodovana in so jo uspeli relativno hitro popraviti; drugi razlog pa je, da je bil Irak po iraško-iranski vojni, vojni leta 1991 in sankcijah ZN zelo obubožan.

Irak je bil v letih 1980–1988 v vojni z Iranom, nato sledi leta 1991 vojna s koalicijo Puščavski vihar, zatem je ves čas pod sankcijami UN, kar ima za posledico, da je škoda, ki jo je utrpel Irak v vojni, minimalna. Dejstvo je namreč, da zaveznikom v večini primerov ni bilo treba izvajati

obširnejših in uničujočih pouličnih bojov, ki bi imeli za posledico večje uničenje materialnih dobrin.

ZDA so obupno iskale zaveznike za napad na Irak in kljub dejstvu, da je na spisku koalicije 49 držav – pa še ta številka ni verodostojna – nimajo razen Velike Britanije trdnejšega zaveznika. Če primerjamo vojno leta 2003 z vojno leta 1991 v Iraku, lahko opazimo, da je bila koalicija leta 1991 veliko trdnejša, s podporo Varnostnega sveta in veliko večjo materialno podporo zaveznikov. V zadnji vojni so ZDA zagotavljale in še zagotavljajo 80 % vseh sredstev, medtem ko je bilo to breme leta 1991 veliko manjše. Glavno breme vojne v Iraku in njegove obnove nosijo ZDA, v manjši meri pa Velika Britanija. Obrambni minister ZDA Donald Rumsfeld je v juliju 2003 predvideval ceno vojne približno 3,9 milijarde USD na mesec (za leto 2003 od januarja do septembra). Že v aprilu pa je kongres odobril zahtevo administracije po dodatnih 74,7 milijarde USD. Ta dodatek naj bi pokrival vojno v Iraku od januarja do konca septembra, torej v fiskalnem letu 2003. 17 milijard ni bilo porabljenih in se je preneslo v naslednje fiskalno leto. V novembru 2003 je kongres znova odobril zahtevo administracije po dodatku v višini 87,5 milijarde USD za Irak in Afganistan, ki je vključeval tudi 18,7 milijarde USD za rekonstrukcijo Iraka, z njim je upravljala koalicijska oblast v Iraku in je bil namenjen za fiskalno leto 2004. Skupno je bilo od tega namenjenih za Irak 51 milijard USD za operacije in 18,7 milijarde za obnovo, torej skupaj 69,7 milijarde USD. Pred napadom na Irak je bilo denarja za to operacijo v fiskalnem letu 2004 samo 26,8 milijarde USD. Razlika je očitna in je prispevala k povečanju primanjkljaja v ZDA. Skupno so za operacijo v Iraku ZDA do oktobra 2005 porabile nekaj čez 250 milijard dolarjev (»CRS report for congress«, http://www.opencrs.com/rpts/RL33110_20051007.pdf, 28. 9. 2005).

V poročilu kongresu (»CRS report for congress«, http://www.opencrs.com/rpts/RL33110_20051007.pdf, 28. 9. 2005) sem zasledil podatek, da so ZDA od 9. 11. 2001 porabile približno 357 milijard USD za vojaške operacije, rekonstrukcijo, veleposlaništva in programe pomoči v Iraku in Afganistanu.

V primerjavi z ZDA je Velika Britanija po podatkih obrambnega ministrstva za vojno v Iraku od leta 2003 do 2005 porabila 3,1 milijarde dolarjev.

(»first special report of sesion 2005-06«(http://www.mod.uk/linked_files/publications/hc436_iraq.pdf, 14. 9. 2005)

Stroški preostalih v koaliciji so v primerjavi z ZDA zanemarljivi.

Iz vsega navedenega je mogoče zaključiti, da se stroški vojne v Iraku v drugi polovici 1. faze in v 2. fazi povečajo, saj vključujejo tudi stroške obnove in rekonstrukcije Iraka.

6.3 Politične posledice

Politične posledice vojne v Iraku so večplastne. Odločitev administracije ZDA, da povedejo koalicijo v vojno proti Iraku, je razdelil svetovno mnenje in povzročil veliko nestrinjanje v velikem delu Evrope, posebej v Franciji in Nemčiji. Del velike ameriške propagandne kampanje za vojno je postalo manipuliranje s sezname zaveznikov, ki naj bi bili iz dneva v dan vedno daljši.

Najprej 30, potem 40, pozneje več kot 45. Tukaj lahko omenim tudi primer Slovenije, ki se tudi znašla na tem seznamu, pozneje pa bila po posredovanju izbrisana. Koalicija je širša kot tista v prvi zalivski vojni, je eden glavnih argumentov Busheve administracije. Povedano drugače, če je prva 'mnogo manjša' koalicija dobila mednarodno podporo, naj bi bila današnja mnogo širša koalicija že sama po sebi zadostna mednarodna podpora in zato moralno legitimna.

Bežna primerjava konkretne podpore posameznih članic v omenjenih koalicijah, v obeh vojnah razkrije precej drugačno sliko. Menim, da gre v drugem primeru za koalicijo držav, ki branijo predvsem svoje odnose z edino supersilo na svetu. Dejstvo ostaja, da je edini omembe vredni koalicijski partner ZDA Velika Britanija. V bojih z Iračani sodeluje poleg omenjenih držav le še 2000 avstralskih vojakov, preostale države koalicije so za ZDA potrebne samo kot podpora za legitimacijo napada. Prav tako so bile velike razlike glede na drugo zalivsko vojno v arabskem svetu. Medtem ko so v prvi zalivski vojni podpirale napad na Irak, v drugi zalivski vojni koalicija te podpore nima. Celo tradicionalna ameriška zaveznica Turčija je odpovedala sodelovanje in podporo. Posledica vsega je bila, da ZDA niso dobile mandata za napad na Irak s strani varnostnega sveta ZN. Tako sta bili in sta vprašljivi legitimnost in legalnost posega koalicije v Iraku.

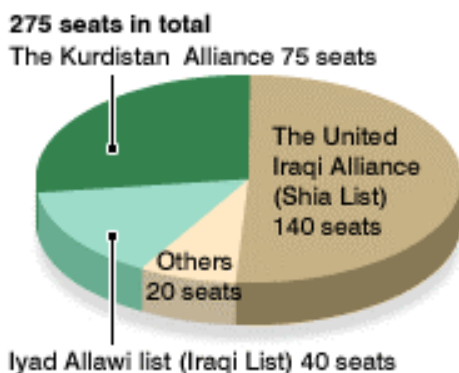
ZDA so se po mnenju mnogih analitikov znašle v zelo osamljenem položaju.

Posledice napada na Irak se seveda odražajo v celotni regiji. Države v regiji so bile postavljene v zelo kočljiv položaj, saj večina vlad in voditeljev vlada precej avtokratično in so osebno ekonomsko povezani z zahodom, po drugi strani pa so morali vsaj delno upoštevati javno mnenje, ki je bilo izrazito proti vojni. Arabske države bi lahko razdelili v tri skupine. V prvi so Jordanija, Egipt in Maroko, ki so bili v celoti na strani Zahoda, saj so od njega in njegove pomoči zelo odvisni. Za primer naj navedem, da nameni USAID Egiptu 615 milijonov dolarjev

pomoči, Jordaniji pa milijardo USD. Druga skupina so bogate arabske države, katerih elite so tesno povezane z Zahodom, kot je na primer Savdska Arabija. V zadnjo skupino štejemo države, kot so Libija, Sirija in Alžirija, ki so bile do razpada Sovjetske zveze njene tesne zaveznice. Ko so ugotovile, da so lahko naslednje na seznamu za napad, so se počasi uklonile in pristajajo na vrsto kompromisov in zahtev.

Največje politične posledice vojne v Iraku je čutiti v samem Iraku. Takoj po koncu večjih bojnih spopadov prevzame vodenje Iraka civilni upravitelj Paul Bremer. Hkrati se pripravlja teren za iraške civilne oblasti, in sicer se že julija sreča iraški vladajoči svet, ki ima nalogo pripraviti iraško ustavo. Začasna iraška ustava se sprejme 1. marca 2004. Ta omogoči, da se sestavi začasna iraška vlada, ki jo vodi šiit Iyad Allawi. Tudi na osnovi sprejete resolucije VS ZN se 28. junija 2004 zgodi predaja oblasti koalicijskih sil novi iraški začasni vladi. 28. avgusta 2004 imenuje 100 izbranih predstavnikov v začasni iraški parlament, ki pripravi vse potrebno za prve večstrankarske volitve po več kot pol stoletja v Iraku, ki se izvedejo 30. januarja 2005. Zmaga šiitska stranka Združena iraška zveza z 48 % in 140 sedeži v parlamentu, druga je Kurdska stranka s 75 sedeži, tretja pa Sunitska stranka Iyada Alawija s 25 sedeži. Preostali zasedejo 20 sedežev. Volilna udeležba je bila 58 %. Rezultati volitev:

Graf 6: Rezultati volitev

(»Elections Iraq«, http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4273931.stm, 23. 10. 2005)

Od 275 sedežev v parlamentu jih je 140 dobila šiitska Združena iraška zveza, 75 jih je pripadlo Kurdski zvezi, Iraški listi 40 sedežev in preostalim 20.

Sedmega aprila 2005 kurdski voditelj Talabani priseže kot novi predsednik Iraka, 3. maja 2005 pa priseže nova iraška vlada z Ibrahimom Jafarijem na čelu. Petnajstega oktobra 2005 se Iračani odločajo o novi iraški ustavi, ki je tudi sprejeta z več kot dvetretjinsko večino (78,59 %). Omeniti je treba, da so proti volili predvsem suniti.

(»Timeline:Iraq after Saddam«, http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4192189.stm, 8. 11. 2005)

Če primerjamo 1. in 2. fazo ugotovimo, da imamo v prvi fazi okupacijsko oblast, ki na pritisk mednarodne skupnosti začne pripravljati vse potrebno za predajo oblasti Iračanom. Nimamo neposredne prisotnosti NATA, kaj hitro so državo zapustili tudi OZN in ostale humanitarne organizacije.

V drugi fazi se v Irak vrne posebni odposlanec generalnega sekretarja OZN, NATO pa se neposredno vključi v obnovo z vzpostavitvijo centra za usposabljanje iraške vojske. Politične razmere postanejo veliko bolj dinamične, boj za oblast med strankami, predvsem šiiti in suniti, kakor tudi Kurdi se razplamti z vso silovitostjo, kar se odraža tudi v varnostnih razmerah..

Konstituiranje nove iraške države je praktično končano, vprašanje pa je, ali bo sposobna v doglednem času, predvsem pa pred umikom koalicijskih sil zagotoviti lastno varnost, z lastnim obrambnim in varnostnim sistemom.

7. SKLEPNE UGOTOVITVE

Poveljstvo osrednjeazijskega in bližnjevzhodnega vojskovališča (CENTCOM), na čelu z ameriškim generalom Thommyjem Franksom, je sprva načrtovalo, da bi za napad na Irak potrebovalo številne baze in velik prostor za razvoj in bojno razporeditev sil. Ocenjeno je bilo, da bi glede na razlike v kakovosti orožja, opreme, izurjenosti in zračne podpore ter značilnosti zemljišča z vsemi naravnimi ovirami za uspešen napad na Bagdad (kjer je bil Saddam Husein) potrebovali tri zavezniške armadne korpuse z od 400 do 500 tisoč vojaki in s podporo taktične letalske armade. To bi bil tudi velik logistični zalogaj, ki ga brez transportne infrastrukture držav, ki mejijo na Irak, ne bi dalo uresničiti, vendar ameriški diplomaciji ni uspelo dobiti soglasja niti od Savdske Arabije, Jordanije niti Turčije. Tako so jim ostali na razpolago samo Katar, kjer je bilo nameščeno poveljstvo operacije, ter Oman in Združeni arabski emirati, kjer so bile nameščene logistične in letalske baze. (Žabkar 2003: 81–85)

General Franks je imel na voljo veliko manj vojakov in MTS kot v zalivski vojni leta 1991. Dodatna zahteva je bila tudi povzročanje čim manjše škode v prostoru, čim manj človeških žrtev in zavarovanje naftnih črpališč. Prav tako je imel premajhno temeljišče za napad v Kuvajtu, ki je omogočalo le dve operacijski smeri za prodor proti Bagdadu, in sicer od luke Kuvajt po dolini reke Evfrat do Nasirije in Najafa v osrednjem Iraku, odtod pa v Bagdad ter bočno smer od luke

Kuvajt prek iraške luke Um Qasr do Basre in reke Šat el Arab ter čez njo prek Al Kuta proti Bagdadu. To je pomenilo zelo malo možnosti za strateško presenečenje in kombinacijo različnih oblik manevra. Edini možen način, da gen. Franks dobi vojno je bil, da je oblikoval vojsko z velikimi manevrskimi sposobnostmi, da izbirajo indirektne smeri in sproti ugotavljajo slabosti nasprotnika, ki jih potem izkoristijo, namesto da se spopadejo z glavnimi silami in se po nepotrebnem izčrpavajo. Cilj operacije je bil zavzetje Bagdada in odstranitev režima Sadama Huseina, ne pa uničenje iraške republikanske garde ali kontrola prostora. To jim je v vojni odlično uspelo, saj je bilo psihološko vojskovanje, onesposobitev Sadamovega sistema vodenja in poveljevanja z hkratnim vzdrževanjem tempa operacije klasičen primer manevrskega bojevanja. Cilj manevra je premagati nasprotnika in mu vzeti voljo do boja z odvzemom iniciative z napadom s smeri, ki jo najmanj pričakuje, in z nepretrdnim, hudim pritiskom po času in prostoru, ki ga sovražnik ne pričakuje. (Cornish 2004: 114)

Glede na iraško vojno leta 1991 tokrat nismo bili priča večtedenski ognjeni pripravi bojišča in potem nastopu pehote, ampak so zavezniki izvajali istočasno usklajeno kopensko zračno pomorsko operacijo. Zelo zanimivo je dejstvo, da iraške sile niso izrabile možnosti, kot je bil v vojni leta 1991, ko so zažgali naftna polja, prav tako niso porušile mostov, kar bi bistveno upočasnilo napredovanje zaveznikov, niti niso porušila jezov, ki bi lahko poplavlili območja, in prav tako bistveno upočasnili napredovanje.

Na drugi strani so zavezniki ne glede na politične težave, ki so jih imeli pri pridobivanju zaveznikov za napad na Irak, posebej sosedov, tukaj mislim predvsem na Turčijo in Savdsko Arabijo zelo dobro izkoristili prostor, s kombinacijo uporabe specialnih sil za zasedbo letališč in kontrolo zahodnega, puščavskega dela Iraka, kjer so preprečevali izstrelitev raket Scud na Izrael, pomorskim desantom mornariških sil ter kombiniranim zračno-kopenskim udarom proti Bagdadu.

Čas je dejavnik, ki vpliva v oboroženem boju na obe sprti strani, vendar ne vedno z enakim predznakom. Strani si prizadevata za bojna delovanja izbrati tisti čas, ko imata najugodnejše možnosti za dosego uspeha. Čas ima v oboroženem boju več razsežnosti, ker se pojavlja kot trajanje, kot prostor (izraža se v oboroženem boju v obliki potrebnega časa za premago določenega prostora), kot astronomski čas, vsebuje pa tudi vse svoje značilne meteorološke in klimatske pojave, ki vplivajo na priprave in potek oboroženega boja. V oboroženem boju se dejavnik čas pogosto lahko pojavi tudi kot cilj bojnih delovanj, kar se praviloma zgodi, kadar si ena od strani prizadeva nasprotnika upočasniti oziroma mu preprečiti, da bi hitro dosegel cilj. Pridobiti čas je lahko cilj vojne, operacije ali boja. (Žabkar 2003: 148)

V konkretnem primeru lahko vidimo, koliko časovnih omejitev so imeli zavezniki oziroma načrtovalci vojne v Iraku. Že v samih pripravah na vojno je bilo zaradi različnih političnih zapletov v VS ZN, kjer se je čakalo na resolucijo in iskanje legitimnosti za napad, kot tudi v domači politiki zaveznic predvsem Velike Britanije in preostalih, kjer je bilo treba pridobiti javno podporo in pripraviti javnost na vojno ter prepričati politike, da podprejo vojno.

Naslednji korak je bil pridobiti čim več zaveznic, ki bi se pridružile koaliciji ali jo vsaj podprle, predvsem v arabskih državah in Turčiji pridobiti dovoljenje za razmestitev koalijskih vojakov in izvedbo napada na Irak z njihovega ozemlja.

Ker je bil osnovni cilj zaveznikov uničenje oblasti Sadama Huseina in vzpostavitev demokratične vlade, so zavezniki skušali na podlagi obveščevalnih podatkov z natančno vodenimi raketami zadeti mesto, kjer naj bi se nahajal Sadam. Kot je mogoče razbrati iz različnih analiz, se je predsednik Bush odločil za napad na Irak v trenutku, ko je dobil zagotovila CIA, da se Sadam nahaja na določenem mestu. Takrat je ukazal napad z natančno vodenimi izstrelki, čeprav vsi podatki govorijo o tem, da takrat vojaško vodstvo operacije še ni bilo v celoti pripravljeno na napad. 4. ameriška divizija je bila še na poti, prav tako še ni bil v celoti pripravljen 5. korpus.

Osnovni načrt zaveznikov je predvideval, da mora biti vojna kratkotrajna. 2. maja je predsednik Bush razglasil konec glavnih spopadov oziroma konec vojne. Do sem so bili zavezniki zelo uspešni. Od tukaj naprej se pojavi dejavnik čas kot cilj bojnih delovanj nasprotnika, ki se je v veliki večini samo prelevil v gverilske enote.

Za primerjavo naj povem, da je med vojno (19. 3. 2003–2. 5. 2003) umrlo 138 ameriških vojakov, v času, ko je predsednik Bush razglasil konec vojne do sprejetja ustave, pa je v Iraku umrlo 1862 ameriških vojakov (glej prilogo 2). Če k temu dodamo še dejstvo, da so ZDA do sedaj porabile za to vojno več kot 250 milijard dolarjev, lahko potrdim, da razsežnost časa prav gotovo dela v prid iraških upornikov.

Klimatski in meteorološki pogoji kot ena od razsežnosti časa niso v večji meri vplivali na pogoje bojevanja. Zavezniki so se zavedali, da je treba napad izvesti pred poletjem, ko bi huda vročina precej negativno vplivala na potek operacij. Mogoče bi tukaj lahko omenil nekaj peščenih viharjev, ki kot rečeno razen poskusov presenečenja z iraške strani niso prinesli bistvenih prednosti nobeni strani.

Če strnem analizo, lahko ugotovim nekatere značilnosti vojne v Iraku. Priča smo bili vojni, kakršne se bodo po vsej verjetnosti vodile v prihodnosti. Majhna, izurjena, visoko mobilna in

vrhunsko opremljena vojska z natančno koordinacijo kopenske vojske, letalstva in mornarice je v zelo kratkem času premagala po številu močnejšega, vendar slabše opremljenega, izurjenega in predvsem moralno slabše pripravljenega nasprotnika. Do sedaj je veljalo osnovno načelo, da se gre v napad le, če je razmerje sil vsaj 1 : 3 v korist napadalca. V vojnah prihodnosti to načelo najverjetneje ne bo veljalo več. Iraški režim je imel velike prednosti v objektivnih dejavnikih, ki sem jih analiziral, predvsem se je bojeval na svojem prostoru, ki ga je imel čas pripraviti za boj. Prav tako mu je šlo na roko dejstvo, da so imeli zavezniki le ozko izhodišče v Kuvajtu, ki jim ni omogočalo širšega razvoja svojih sil. Relief je omogočal – predvsem ob naslonitvi na večje reke in mesta – postavitve prožne obrambe, s katero bi lahko raztegnili in izčrpavali nasprotnika, kajti naslednji objektivni dejavnik čas kot cilj bojnih delovanj je delal in še dela v korist upornikov. Glavna cilja zaveznikov sta bila hitro končanje spopadov in demokratizacija Iraka. Na politični ravni so dosegli uspehe s sprejetjem ustave in izpeljavo volitev, vendar dokler se spopadi ne končajo, je proces normalizacije razmer in demokratizacija nemogoč. Koalicija, predvsem pa ZDA, morajo v Iraku vzdrževati ogromen vojaški aparat, ki veliko stane. Tukaj so tudi žrtve, ki so že presegle število 2000. Vprašanje časa je, kdaj bo javno mnenje v državah koalicije še podpiralo vojno.

Če pogledamo udeležence vojne v Iraku, lahko ugotovimo, da jih je res 49, vendar izostajajo velike sile, npr. Francija, Nemčija, Rusija, ki so bile izrecno proti vojni, v nasprotju z vojno v Iraku leta 1991, ko so vse članice VS ZN in večina preostalih članic ZN dale podporo posredovanju in nekatere tudi aktivno sodelovale v njej. Iz vidika posledic vojne je treba omeniti dejstvo, da so finančno breme tokratnega posredovanja nosile ZDA. Veliko žrtev je tako med zavezniki kot iraškim prebivalstvom, predvsem po koncu glavnih bojnih spopadov.

Odločitev ZDA, da gredo v vojno kljub nasprotovanju VS ZN, je nevaren mednarodni vzorčni primer z nepričakovanimi posledicami. ZDA so se znašle izolirane bolj kot kdaj koli v njeni zgodovini. Vsi vzroki, ki so jih navajali kot argument za napad na Irak, so se pokazali kot neverodostojni. Prva trditev, da je imel Irak orožje za množično uničevanje, ni bila nikoli potrjena oziroma je bilo ugotovljeno, da je bilo to orožje uničeno tako, kot so trdili tudi inšpektorji za nadzor orožja v Iraku. Druga trditev, da je Sadam Husein povezan z Al Kaido, prav tako ni bila nikoli dokazana oziroma vsi podatki kažejo, da je bil prav nasprotno Husein eden največjih nasprotnikov te teroristične organizacije, saj jo je jemal kot svojo konkurenco.

Nalogo lahko sklenem z ugotovitvijo, da so zavezniki v 1. fazi briljantno izpeljali vojaško intervencijo in pokazali način, kako se bodo izvajale vojne v prihodnosti. Vzpostavili so okupacijski režim, ki pa je pokazal nemoč obvladovanja tako prostora, kot udeležencev v njem. Če izhajam iz Clausewitzeve definicije vojne, ki pravi, da je vojna nadaljevanje politike z drugačnimi sredstvi, se upravičeno sprašujem, kaj je šlo narobe v 2. fazi, da cilji, ki si jih je postavila politika kljub vsemu niso izpolnjeni? Ali so zavezniki zmagali v vojni, v »miru« pa bodo izgubili?

Kaj lahko pričakujemo v tretji fazi po sprejemu ustave in volitvah? Pričakujem, da se bo pomoč NATA in EU povečala, s čimer se bo povečal tudi krog udeležencev vojne v Iraku, na njih pa se bo seveda prenesel del odgovornosti za rešitev krize.

8. LITERATURA IN VIRI

8.1 Knjige in članki

1. Areh, Valentin: Kri v puščavskem pesku, Pro plus, Ljubljana, 2004.
2. Buhin, Luka: Človeške izgube oboroženih sil ZDA v izbranih vojnah 20. in 21. stol. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, 2005.
3. Cornish, Paul: Conflict in Iraq, Palgrave Macmillan, New York, 2004.
4. Clausewitz, Carl: O vojni, Studia Humanitatis, Ljubljana, 2004
5. Dupuy, Nevitt: International military and defense encyclopedia, Brassey's, New York, 1993.
6. Dupuy, Trevor: Understanding War – History and Theory of Combat, Paragon, New York, 1987.
7. Kovač, Bogomir: Lahko Amerika ukane zgodovino? Delo, 29. 3., 34, 2003.
8. Natek, Karel: Države sveta 2000, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1999.
9. Pitt, Ritters: V vojni z Irakom, Rokus, Ljubljana 2002.
10. Rivers, Ritter: V vojni z Irakom, Content books, New York, 2002.
11. Tunjić, Filip: Bliža se veliki obračun, Slovenska vojska, 12–14, 2003.
12. Voglar, Dušan: Enciklopedija Slovenije, Mladinska Knjiga, Ljubljana, 2000.
13. Žabkar, Anton: Operacija Iraška svoboda. Vojaškošolski zbornik 3, MORS, Ljubljana, 2003.
14. Žabkar, Anton: Marsova dediščina, FDV, Ljubljana, 2003.

8.2 Internet

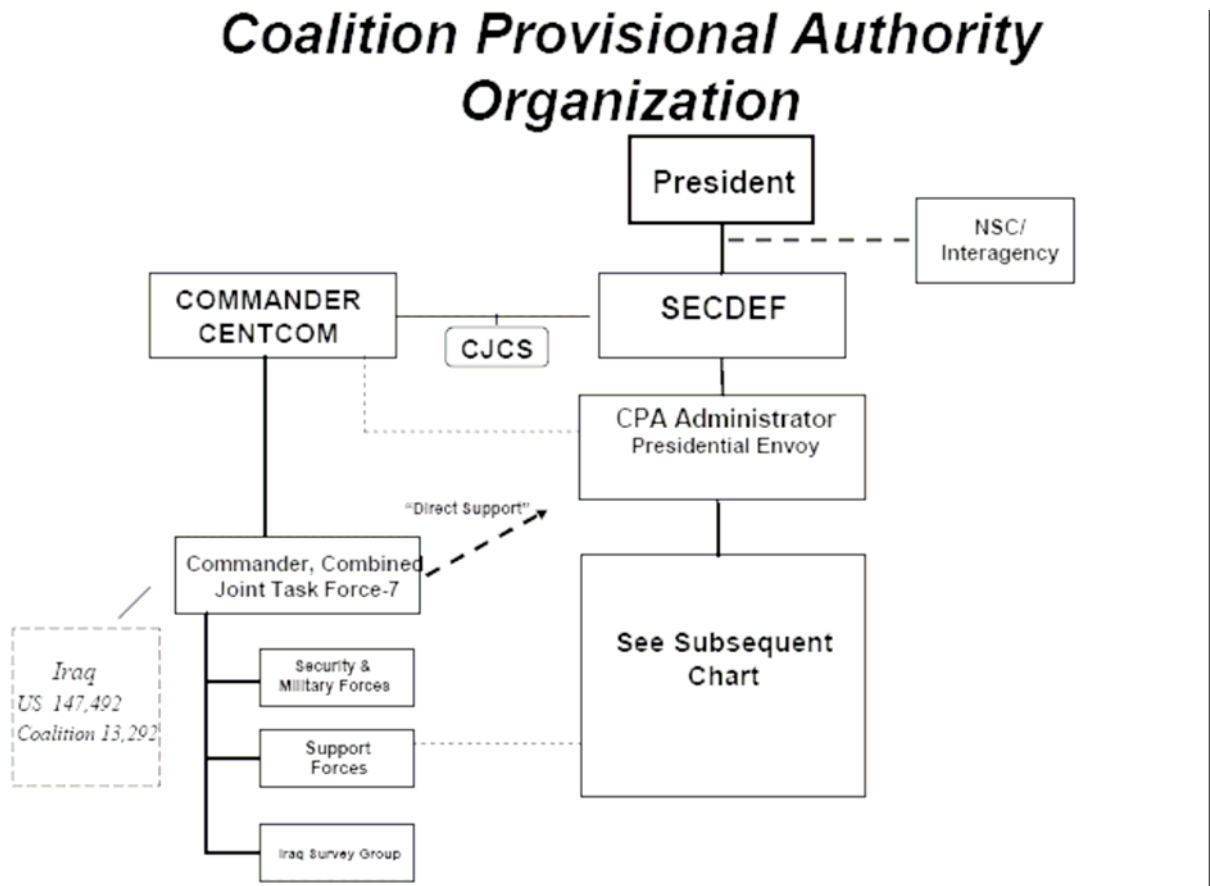
15. Armed conflict dataset codebook, http://www.prio.no/page/CSCW_research_detail/Programme_detail_CSCW/9649/45925.html, 17. 11. 2005.
16. Armed conflict, http://www.hiik.de/en/index_e.htm, 17. 11. 2005.
17. Conflict Barometer, http://www.hiik.de/en/index_e.htm, 17. 11. 2005.

18. Maps iraq ,<http://www.globalsecurity.org/military/world/iraq/maps-demo.htm>, 25. 9. 2005.
19. Cia world factbook ,<http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/iz.html>, 12. 9. 2005.
20. Operation Iraqi Freedom by numbers, http://www.globalsecurity.org/military/library/report/2003/uscentaf_oif_report_30apr2003.pdf, 22. 8. 2005.
21. Report to congress,<http://www.whitehouse.gov/omb/legislative/1506.pdf>, 15. 8. 2005.
22. Coalition troops in Iraq,http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle_east/3873359.stm, 16. 8. 2005.
23. Iraq Index ,<http://www.brookings.edu/dybdocroot/fp/saban/iraq/index.pdf>, 17. 8. 2005.
24. Operations in Iraq, http://www.mod.uk/linked_files/publications/iraq/opsiniraq.pdf, 12. 9. 2005.
25. Ethnoreligious groups,<http://www.globalsecurity.org/military/world/iraq/maps-demo.htm>, 16. 10. 2005.
26. Population density ,[http://www.globalsecurity.org/military/world/iraq/maps-demo .htm](http://www.globalsecurity.org/military/world/iraq/maps-demo.htm), 12. 3. 2005.
27. Land use, <http://www.globalsecurity.org/military/world/iraq/maps-demo.htm>, 17. 10. 2005.
28. Political map, <http://http://www.cnn.com/SPECIALS/2003/iraq/maps/index.html>, 22. 10. 2005.
29. Physical map , <http://www.globalsecurity.org/military/world/iraq/maps-phys.htm>, 22. 10. 2005.
30. Iraq miliary maps, <http://www.cnn.com/SPECIALS/2003/iraq/maps/>, 22. 10. 2005.
31. DoD news briefing, http://www.defenselink.mil/transcripts/1998/t12201998_t1219coh.html, 16. 9. 2005.
32. OIF maps, http://www.globalsecurity.org/military/ops/iraqi_freedom-ops-maps_03-2003.htm, 2. 11. 2005.

33. Iraq Weekly Status Report, Department of State, <http://www.state.gov/p/nea/rls/rpt/iraqstatus/2005/c15442.htm>, 20. 10. 2005.
34. Iraqi Referendum, http://www.news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle_east/4375160.stm, 13. 9. 2005.
35. Ongoing military operations, http://www.globalsecurity.org/military/ops/iraq_ongoing_mil_ops.htm, 29. 10. 2005.
36. Casualties operation telic, <http://www.defenselink.mil/news/casualty.pdf>, 28. 10. 2005.
37. Casualties operation telic, <http://www.operations.mod.uk/telic/casualties.htm>, 22. 9. 2005.
38. Casualties operation telic, <http://www.icasualties.org/oif>, 21. 9. 2005.
39. Casualties operation telic, <http://www.icasualties.org/oif/IraqiDeaths.aspx>, 20. 9. 2005.
40. CRS report for congress, http://www.opencrs.com/rpts/RL33110_20051007.pdf, 28. 9. 2005.
41. First special report of session 2005-06, http://www.mod.uk/linked_files/publications/hc436iraq.pdf, 14. 9. 2005.
42. Elections Iraq, http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4273931.stm, 23. 10. 2005.
43. Timeline: Iraq after Saddam, http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4192189.stm, 8. 11. 2005.
44. Coalition Provisional Authority Organization, <http://www.whitehouse.gov/omb/legislative/1506.pdf>, 16. 9. 2005.
45. Index Irqi, <http://www.operations.mod.uk/telic/casualties.htm>, 22. 9. 2005.
46. Nato in Iraq, <http://www.nato.int/issuses/iraq/index>, 15. 10. 2005.
47. UN news centre, http://www.un.org/apps/news/infocusRel.asp?infocus_ID=50&Body=Iraq&Body1=inspect, 10. 10. 2005.
48. Insurgents in Iraq, http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4268904.stm, 10. 9. 2005.

9.3 Priloge

Priloga 1: Organizacija okupacijske oblasti

(»Coalition Provisional Authority Organization«, <http://www.whitehouse.gov/omb/legislative/1506.pdf>, 16. 9. 2005)

Priloga 2

Kronološki pregled dogodkov po končanju glavnih bojnih dejavnosti:

1. FAZA

- Po končanju glavnih bojnih dejavnosti 2. maja 2003 se začne usposabljanje in opremljanje nove iraške vojske s strani koalicijskih inštruktorjev.
- Šestega maja 2003 Bush imenuje civilnega upravitelja v Iraku, in sicer Paula Bremerja, ki prevzame posle gen. Garnerja, ki pa je še vedno odgovoren obrambnemu ministru (glej prilogo 1).
- Trinajstega julija 2003 se sestane iraški vladajoči svet, ki ima nalogo pripraviti iraško ustavo.
- Šestnajstega julija 2003 poveljnik koalicijskih sil sporoči, da so napadalci na koalicijske sile gverilci in da se bodo tako borili proti njim.
- Pomemben dogodek se je zgodil 22. julija 2003, ko so po obvestilu obveščevalcev pripadniki 101. padalske divizije v okolici Mosula obkolile in ubile Sadamova sinova Udaya in Quasaya. Isti dan je bil prijet tudi nekdanji poveljnik posebne republikanske garde.
- Devetnajstega avgusta 2003 je bil napaden sedež ZN, v katerem so bili ubiti posebni odposlanec predsednika ZN in veliko drugega osebja ZN. Napad je povzročil začasen umik osebja ZN iz Iraka. Umaknilo se je tudi precej drugih mednarodnih humanitarnih organizacij.
- Eden od hujših napadov v Britanskem sektorju na jugu se je zgodil 12. novembra 2003, ko je samomorilec zapeljal v bazo italijanskih karabinjerjev. Posledica je bila 26 mrtvih in 46 ranjenih.
- V novembru 2003 je koalicija začela usposablјati iraške policiste v Jordaniji.
- Petnajstega novembra 2003 iraški vladajoči svet naznani, da bo iraška prehodna vlada junija 2004 prevzela oblast v Iraku.
- Trinajstega decembra 2003 pripadniki ameriške vojske v bližini Tikrita ujamejo Sadama Huseina, ki se je skrival v neki luknji.
- Prvega februarja 2004 je v kurdskem mestu Irbil v dveh eksplozijah avtomobilov bomb ubitih skoraj sto ljudi, veliko je bilo ranjenih.
- Prvega marca 2004 je sprejeta začasna iraška ustava s strani začasnega iraškega vladajočega sveta.
- Drugega marca 2004 je v Bagdadu in Karbali ubitih in ranjenih več kot 180 šiitov, ki so praznovali verski praznik.
- Devetindvajsetega aprila 2004 se pojavijo slike iz zapora Abu Graib.

- Tridesetega aprila 2004 se enote mornariške pehote ZDA umaknejo iz Faludže po mesecu dni krvavih spopadov z uporniki. Mesto predajo iraški vojski.
- Sedemnajstega maja 2004 je ubit začasni predsednik začasnega iraškega vladajočega sveta.
- Osemindvajsetega maja 2004 imenuje začasni iraški vladajoči svet šiita Aluvija za predsednika začasne iraške vlade.
- Osmega junija 2004 VS OZN sprejme resolucijo, ki zavezuje koalicijske sile, da do konca meseca predajo oblast začasni iraški vladi.
- Osemindvajsetega junija 2004 se zgodi predaja oblasti koalicijskih sil novi iraški začasni vladi.

2. FAZA

- Prvega julija 2004 Sadam Husein stopi pred iraško sodišče.
- Osemindvajsetega julija 2004 je v bombnem napadu v Bakubi ubitih več kot 70 ljudi.
- Osemnajstega avgusta 2004 je izbranih 100 predstavnikov v začasni iraški parlament.
- Sedemindvajsetega avgusta 2004 se po treh tednih hudih bojov uporniki umaknejo iz mošeje imama Alija v Nadžafu.
- Štiriindvajsetega oktobra 2004 je v zasedi ubitih 40 pripadnikov varnostnih sil.
- Petnajstega novembra 2004 ameriške sile znova zavzamejo Faludžo, ki je bila v rokah upornikov od aprila.
- Dvaindvajsetega aprila 2004 je v vojaški bazi v Mosulu ubitih 19 pripadnikov ameriške vojske.
- Tridesetega januarja 2005 se Irčani udeležijo prvih večstrankarskih volitev po več kot pol stoletja.
- Zmaga šiitska stranka Združena iraška zveza z 48 % in 140 sedeži v parlamentu, druga je Kurdska stranka s 75 sedeži, tretja pa Sunitska stranka Iyada Alawija s 25 sedeži. Preostali zasedejo 20 sedežev. Volilna udeležba je bila 58 %.
- Osemindvajsetega februarja 2005 je eden najhujših bombnih napadov v Hili, ubitih je 114 ljudi, ranjenih pa 130.
- Sedmega aprila 2005 kurdski voditelj Talabani priseže kot novi predsednik Iraka.
- Tretjega maja 2005 priseže nova iraška vlada z Ibrahimom Jafarijem na čelu.
- Enaintridesetega avgusta 2005 več kot 1000 ljudi umre v stampehu, ki se sproži zaradi lažne grožnje z bombo v Bagdadu.

- Od 14. do 17. septembra 2005 v več ločenih napadih z avtomobili bombami umre več sto ljudi.
- Devetindvajsetega septembra 2005 je 62 mrtvih v napadu z avtomobilom bombo v Baladu blizu Bagdada.
- Petnajstega oktobra 2005 se Iračani odločajo o novi iraški ustavi, ki je tudi sprejeta z več kot dvotretjinsko večino (78,59 %). Omeniti je treba, da so volili proti predvsem suniti. (»Iraqi Referendum«, http://www.news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle_east/4375160.stm, 13. 9. 2005)

